S

X

COMVNE DI TERNI
MS. 65
BIBLIOTECA

STATUTUM

TERRAE

COLLISTAT.

EXTRACTUM AB ORIGINALI

A.D. MDCCL.

STATUTUM

TERRÆ

COLLISTATs

EXTRACTUM AB ORIGINA

A.D. MDCCL.

gc

Liber Regiminis Collistatis

In Dei Nomine Amen = Quoniam qui sine Salvatore salutem habere
et sine sapientia estimat se prudentem, non sapiens sed demens, non sanus
sed eger in anxietate ac cecitate nimia permanebit. Ideo in principio cum-
que agimus nomine Dni Nostri Jesu Christi qui pro peccatoribus flectere de=
bemus generaliter saltem cordis supplicibus ac humilis invocet et sui sola clementia
et virtute ad sui reverentiam, ac honorem pacem perpetuam statum
pacificum et tranquillum Castrorum Collistatis, et Turris dirigat, disponat
et ordinet que sequuntur.

Effrenata cupiditas pacis emula Mater litium perniciem materia tot producit
scandala, que nisi Justitia eius conatus reprimeret, concordia extra Mundi
terminos exularet, et licet olim jura sint prodita ut appetitus hominum
noxius angustiat; quia tamen nulla juris sanctio quantumcunque per=
pensa digesta consilio ad humane nature varietatem, et machinationes eius
inopinabiles, sufficit nec ad decisionem sue nodos ambiguitatis astringit:
Cum ab adolescentia sensualitas humana declinet, versat, et urgeat ad
malum, et secundum varietatem temporum statuta quoque variantur
humana pro eo quod omnibus moribus nova conveniat antidota preparare
Ideo resecatis superfluis similibus, et contrariis in statutorum, et ordinum
Castrorum predictorum codicibus involutis, presens statutorum ad ho=
norem et reverentiam atque laudem Omnipotentis Dei ac B.mae Vir=
ginis Matris eius sub cuius tutela potenti suffragio commune predictorum
Castrorum defendit et in pace tranquilla servet interveniente gra=
tia
mineum gubernat, et B. Beatorum Apostolorum Petri et Pauli et omnium sancto=
rum Dei, nec non ad honorem Illustrissimorum Dnorum statum pacificum,
et tranquillum Comitis Collistatis et Turris, et pacis perpetue eorundem.

De Quinque Antep.is Cas.ri et Consilijs fiendis=

1 Statuimus et Ordinamus quod Quinque Antepositi super regimine et guber=
natione Comunis d. Castri Ursini siue Collectatis eligantur et eligi debeant
hoc modo, ~~et~~ quod post aperturam presentis Statuti quinque Antepositi
d. Castri qui pro tempore fuerint teneantur et debeant in termino octo
dierum ante finem eorum officij eligere quatuor bonos et discretos Viros
d.i Castri ad penam iuliorum quinque pro quolibet ipsorum. Qui quidem
quatuor homines teneantur et debeant facere nouam electionem et bus=
sulam d.orum quinque Antepositorum et debeant imbussulare viginti
probos, et discretos Viros aptos ad regimen, et gubernationem Comunis dicti
Castri, qui viginti homines scribantur in quodam breuicello per Notarium Comunis
quinque dictorum hominum in quolibet breuicello, dummodo d. quinque
homines non attineant seipsos ad inuicem usque in secundum, et tertium
gradum, qui sint quinque Antepositi ad regimen et gubernationem
d. Castri, quorum officium duret per sex menses, et si d. quatuor homines
fuerint negligentes in predictis intra terminum octo dierum teneantur sol=
uere dictam penam quinque iuliorum pro quolibet ipsorum, et nihilominus teneantur
antequam relinquant officium infra .... dies facere d.tam electionem sub eadem
pena dupplicata, et quia difficile est in omnibus occurrentijs et ne=
cessarijs d. Comunis congregare, et coadunare publicam, et generalem Arengam
Comunis et hominum d. Castri, et ubi est multitudo, est confusio. Idcirco Statu=
imus quod prefati d.i quatuor homines electi super noua electione predicta
teneantur et debeant facere bussulam, et imbussulare unum hominem
d. Castri pro quolibet Lare et plures si eis videbitur et scribere et mittere
sexdecim pro qualibet bussula seu breuicello qui sint de numero
sexdecim Consiliariorum d.ti Castri, et scribantur per Notarium Comunis in quodam breui=
cello quorum officium duret per sex menses ut supra tempore dictorum quinque
Antepositorum

Antepositorum, et predicte bussole, sive brevicelli fiant per duos Annos proxime futuros, et finito d.º tempore de nova electione regiminis d. Castri futuris temporibus similiter servetur per quinque Antepositos dicti Castri qui pro tempore erunt ad dictam penam.

2 De electione Cam.ij durante per Annum

Item statuimus et ordinamus quod quatuor homines predicti qui fuerint deputati ad electionem Massariorum debeant facere electionem duorum proborum virorum, qui fungantur, et fungi debeant officio Cammerarij, et illos annotare in duobus brevicellis per singula nomina in singulis brevicellis, et facta extractione Massariorum, que fit post festum Sancti Petri debeat extrahi unum brevicellum ex bussula et qui extractus fuerit fungatur officio Cammerarij cuius officium duret per annum et sic tempore duplicis Massariatus, et finita extractione, debeat fieri nova electio ut supra ita tamen durante quinquennio unus et idem non possit esse pluries Cammerarius

3 De extractione novi regiminis

Item statuimus, et ordinamus quod omni anno intrante Mense Januarij in octo dies ipsius Mensis Vicarius et Antepositi ad regimen d.ti Castri teneant, et debeant cohadunare Consilium XVI Consiliariorum vel generalem arrengam Comm.is et hominum d.ti Castri in quo p.te Consilio vel arrenga dicta ex d.ti brevicellis quemdam puerum debeant extrahere, id est unum de officio quinque Antepositi et Cammerarij et alterum de officio XVI Consiliariorum quicumque Anteposit Cam.s et Consiliarij teneant eorum officia facere gerere, et exercere bona fide et sine fraude ac utilia Comm.is facere et facere, et inutilia pretermittere remotis ab eisdem pro semextri tunc proxime futuro incipiend. à kalendis d.ti Mensis Januarij, et finiendo

3

feliciter et sequitur usque ad kalendas Mensis Junij proximi venturi et sic alios novos officiales qui similiter ierent eorum officium legaliter exercere, et ire ad consilium quando vocati fuerint per sonum campane vel per baiulum d. castri, et quod factum gestum ordinatum, et reformatum fuerit per dictos quinque Antepositos, et XVI consiliarios valeat et teneat pleno jure, et sit ratum gratum et firmum, et plenam obtineat roboris firmitatem ac si esset factum gestum ordinatum, et reformatum in Generali Arrenga totius et hominum d. castri, excepto quod non possint facere aliquam gratiam de ulla re vel quantitate pecunie que devenire et solvi deberet in d. Coi per quamcumque personam, quacumque occasione ad penam decem librarum, seu solidorum pro quolibet ipsorum et qualibet vice, et faciat unam cannam muri super muro d. castri pro quolibet ipsorum quinque Antepositorum et XVI consiliariorum predictorum, et nihilominus gratia facta habeatur pro non facta, sed gratiatus solvere debeat ac si nullam gratiam habuisset.

IIII De Prepositis fiendis in Arrenga et Consilio Cois d. castri

Item statuimus et ordinamus quod consilium, et Arrenga publica Cois et hominum d. castri quomodocunque congregari contigerit mandato Vicarij et quinque Antepositorum d. castri Not. Cois teneatur et debeat in ipsis Arrenga et Consilio facere propositas in scriptis et proponere ubi fuerit necessarium et opportunum habita matura deliberatione et determinatione de illo quod proponi oportebit cum Vicario et quinque Antepositis d. castri et quidquid fuerit quomodocunque et qualitercumque in d. Consilio vel Arrenga debeat mittere ad partitum vel ad bussulas, et pallottas sive fabas, et non alio modo ad penam solidorum centum pro

quolibet

quolibet dictorum Notarij, et Antepositorum, et qualibet uice saluo
quod in d. Consilio uel Arrenga non tractaret de facto d. Ill. Castri
quod tunc possit fieri omni modo, et more solito absque alia pena et
quidquid fuerit obtemptum p. predictos uel Maiorem partem ipsorum
ualeat, et teneat pleno iure, et si aliter fuerit, non teneat nec ualeat
ullo modo, teneanturque d. Antepositi, et Not. Comis mittere in dictis
consilijs uel Arrenga quolibet partitum de ipsis singularis et diuisim
et non plura ad penam predictam pro quolibet ipsorum, et qualibet
uice, et itaque semel uel bis fuerit missum ad partitum, et ad bussulas
et pallucteas d. quinque Antepositi Notarius non possint ullo modo am-
plius mittere ad partitum ad dictam penam pro quolibet ipsorum contra-
faciente quarum penarum medietas sit Comis d. Castri, et alia uero medie-
tas sit Comis d. Castri, et quilibet de dicto Consilio uel Arrenga teneatur et debeat
mittere ambas manus in dictis bussolis ad penam duorum baiochorum
pro quolibet contrafaciente, et uice qualibet.

IV

Volumus atque declaramus quod a dictis dictis Prepositis in dictis Consilio uel
Arrenga quod quicunque uult dicere uel arrengare et consulere valeat
uadat ad locum deputatum p. Vicario et quinque Antepositos d. Castri ad
dicendum super d. prepositis et non dicat alibi ad penam duorum baiochorum
pro quolibet contrafaciente et qualibet uice et nullus possit in dictis Con-
silio uel Arrenga loqui quod sentiat nisi ad dictum locum ad penam pre-
dictam pro quolibet contrafaciente, ac etiam nullus possit in dictis Con-
silio uel Arrenga dicere uel proponere aliquid extra prepositas facta
ad dictam penam pro quolibet contrafaciente sine licentia d. Vicarij
et quinque Antepositi et Not. Comis lectis d. prepositis debeat dicere

et

protestare omnibus existentibus in dictis Consilio vel Arrenga quod nullus exeat
in dicendis propositis ad penam predictam. Adjicientes insuper, quod quinque
Antepositi, et Not.s Comis debeat secedere a parte in loco secreto, et legere omnia
dicta, vedita, et facta per consultores super dictis propositis, et debeant ea ponere et
mittere ad partitum in dictas bussulas et palluttas melius dictum pro utilita
te, et commodo Comis ad penam predictam dicendo contrarium propositis ipso iure contrariis.

V Quod Ordinamenta facta per Arrengam et Consilium valeant.

Item statuimus et ordinamus quod omnia ordinamenta, et reformationes que
in posterum fierent post aperturam presentis Statuti per generalem Arrengam
Comis et univ.tis d. Castri Ursini seu collistatis non valeant nec teneant nisi per
unum annum seu per spatium unius Anni; salvo, et reservato quod si per
dictam Arrengam non deliberaretur mittere et scribere in volumine
presentis Statuti que si describeretur aliqua reformatio fienda in presenti
Statuto tunc d.ta reformatio valeat et teneat pleno iure omni tempore
et Omnia Ordinamenta, et reformationes facte et fiende in d. Castro et
eius territorio per quinque Antepositos, et Sexdecim Consiliarios, et Massarios
d. Castri valeant et teneant et sint rata et firma, et plenam obtineant roboris
firmitatem durante tempore eorum officij tantum, et non ultra dummodo
non sit contra iurisdictionem d. Castri, eo casu non valeant neque teneant
et nullius sint valoris. Statuentes insuper quod prefati quinque Antepo
siti non possint facere aliquam reformationem, nec aliquid ordinare ultra
et preter formam presentis Statuti sine consensu presentia et matura delibe
ratione saltem duarum partium Consiliariorum seu generalis Arrenghe d. Castri; et Vica
rius qui pro tempore fuerit observet et observari faciat Statuta Ordina
menta et reformationes factas et factas et in posterum fiendas per generalem
Arrengam et Sexdecim Consiliarios et Comunitatem d. Castri cuiuscumque conditionis
existat dummodo non sint contra iurisdictionem Dni d. Castri.

De rebus

VI De Rebus Comis facultate Massariorum pro expen. facien.

Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi d. castri non possint nec debeant quacumque occasione aliquid expendere de re, et pecunia comis nec aliquas expensas facere comuni. pro sine consensu, et matura deliberatione xvi consiliariorum vel Arrenga d. castri ad penam Juliorum octo pro quolibet ipsorum contrafaciente, et qualibet vice quarum medietas sit comis et alia medietas sit baric d. castri salvo et reservato quod non accederet ad d. castrum aliquis nobilis homo seu aliquis Orator ad d. come quod tunc prefati d. quinque Antepositi possint expendere de re communis, et pecunia, et expensas facere usque ad unum scutum si predicti non pernoctarent in d. castro prout faciendo honore alicui predictorum absque aliqua pena, sed si prefati Oratores, et nobiles pernoctarent in d. castro tunc fiat ut s.a cum consensu dictorum consiliariorum et non aliter ad supradictam penam pro quolibet ipsorum, excepto quod d. dni quinque Antepositi possint mittere, et destinare Oratores et nuntios pro ut in rubrica quod fiant Oratores pro parte comis continet

De Regim

VII De Pena Arrengantis, detur aliquid communi

Ad tollendum materiam unicuique delinquendi nec delicta remaneant impunita Statuimus et ordinamus quod nulla persona tam de d. castro quam aliunde audeat vel presumat dicere Arrengare aut proponere in generali Arrenga aut consilio consiliariorum d. castri comunis et hominum d. castri quod nulla res vel quantitas pecunie que esset communis, et que deveniret et solui deberet d. communi quamcumque personam sive personas quacumque occasione pro ullo quesito colore remittatur detur vel fiat aliqua gratia in totum vel in partem aut detur aliquid de bonis d. comis alicui persone aliqua causa vel casu occursu vel occurrendo nisi misericordias ad partitum cum bussulis et pallectis sive fabulis in publica et generali Arrenga comis d. castri factum et non alio modo

alio modo, et qui contrafecerint supradictis solvat pro bano Julios octo, et fa-
ciat super muro d. Castri unam Cannam Muri et quicquid fuerit obtentum in d.ta
Arrenga per duas partes de tribus partibus hominum existentium in d.ta Arrenga va-
leat et teneat pleno iure. Declaramus quod nullo modo possit in Consilio quin-
que Antepositorum, et sexdecim Consiliariorum fieri aliqua gratia de aliqua re,
vel quantitate pecunie que devenerit et solvi deberet in d. Commun[i]
nec aliquid dari hominibus d. Communis nisi in Arrenga d.ti Castri tantum ad
penam predictam octo Juliorum, et unius Canne Muri fiendum et d.ta gratia
habeat pro non facta.

Quod Arrenga non possit congregari sine deliberatione Antepositorum

VIIJ Item statuimus et ordinamus quod Arrenga d. Castri non possit nec debeat con-
gregari nisi provisum, et deliberatum fuerit per quinque Antepositos d. Castri
et fuerit banditum una die pro altera, et si aliter fuerit quod quid delibe-
ratum sive ordinatum extiterit sive obtentum et reformatum fuerit, non valeat
ullo modo salvo quod non esset pro facto Dni d. Castri quod tunc Vicarius possit
dictam Arrengam congregare quomodocumque et qualitercumque, et hoc videlicet
pro facto dicti Dni tantum, et ad dictam Arrengam debeat accedere
maior etate domus ad penam duorum baiochorum et minor etate non admit-
tat ad d.tam penam.

Quod Vicarius possit congregare quinque Antepositos

IX Item statuimus et ordinamus quod Vicarius qui pro tempore fuerit, teneatur
et debeat vinculo Juramenti congregare et coadunare quinque An-
tepositos et Massarios d. Castri quotiescumque fuerit opportunum ad petitionem
Cammerarij seu cuiuscumque petentis de d. Castro.

Quod Nullus possit stare in Consilio dum tractatur de facto suo.

X Item statuimus et ordinamus quod nullus possit stare in Consilio seu
Arrenga nec interesse dum tractatur in ipso Consilio vel Arrenga de
facto suo ad penam quatuor baiochorum, et Vicarius seu officiales qui
pro tempore

pro tempore fuerit possit d.to penam de facto auferre, et expellere de d.o
Consilio siue Arrenga, et si forte aliquid in d.o Consilio fuerit obtemptum in
ipsius fauorem nullo modo valeat; si autem contra ipsum fuerit consulta=
tum, et obtemptum valeat pleno Jure

Quod Camm.s faciat scribere introitus, et exitus

XI Item statuimus et ordinamus quod Camerarius Comis qui pro tempore fuerit
faciat scribere introitus et exitus Communis per Notarium Comis et non alium, et
nihil expendat nec expendere possit sine mandato, et licentia quinque
Antepositorum d.i Castri nec d.s Notarius scribat collectam, prestantiam vel
aliquod debitum siue expensas nisi in presentia dictorum quinque Antepo=
sitorum vel de eorum mandato alias si d.s Cam.s expenderet, et Notarius pre=
dictus scriberet soluat pro banno solidos duos pro quolibet et qualibet vice
et expense facte minime admittantur. Statuentes insuper quod d.s Nota=
rius teneatur scribere omnes expensas introitus et exitus d.i Comis temporibus
quibus fuerint, et non in fine officij d.i Cam.ii ad d.am penam, et ad eandem
penam teneatur d.s Camerarius, et si dictis temporibus non fecerit scribere
dictas expensas introitus et exitus d.o Notario.

Quod Quinque Antepositi et Cam.s debeant assectare datias

XII Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi et Cam.s d.i Castri
qui pro tempore fuerint infra tempus eorum regiminis durante tempore
eorum officij debeant assettare et imponere datium pro omnibus
prestantijs et debitis eorum tempore factis, et non alijs debitis quomodo=
cumque factis ad penam dicorum Juliorum pro quolibet et qualibet vice
et Cam.s pred.s debeat colligere, et exigere dictum Datium in unum
Mensem a die impositionis d.i datij, et facta exequutione dictorum da=
tiorum infra d.m Mensem debeant omnes imprestantias et debita Comis
quomodocumque facti d.o tempore quibuscumque debentibus recipere
soluere, et restituere cum effectu ad penam duorum Juliorum pro die
quolibet

quolibet quo fuerit in mora d.° tempore in antea ad soluendi et hoc quod Cam.s habeat pro suo salario sex mensium de pecunia d. Comunis

&c. 32 **Quod Cam.s et d. quinque Antepositi teneantur exigere omnes penas et condemnationes**

XIII Item statuimus et ordinamus quod Cam.s et quinque Antepositi ad regimen d.i Castri teneantur et debeant exigere et solui facere omnes et singulas penas, et quantitates pecunie et alias res que deuenire et solui deberet quacumque occasione uel causa uel delicto et Maleficio a quibuscumque personis deberent soluere aliquid de predictis in Com. pred. infra terminum XL dierum a die commissionis Maleficij uel delicti ad penam decem librarum aut Juliorum octo pro quolibet ipsorum, et qualibet vice, et faciat unam cannam Muri super Muro d. Castri teneatur vinculo Juramenti facere executionem de predictis ad requisitionem d.torum Cam.rij et quinque Antepositorum absque salario et Mercede.

Quod fiant Rationatores ad rationem Camerariorum

XIIII Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi ad regimen d.i Castri qui pro tempore fuerint teneantur et debeant eligere duos homines qui non sint Cam.o affines uel consanguinei usque ad 3.um gradum Canonicum inclusiue ad Rationatores qui teneantur et debeant uidere, audire et calculare rationem reddendam Cam.rij d. Comunis qui fuerint in d.o Castro et suum finient officium qui rationatores debeant eligere unum Not.um qui legat introitus et exitus factos tempore Camerariatus predicti et ipsi rationatores debeant dictam rationem uidere et facere et si aliquid dictum Cam. haberet de denariis et rebus d. Comunis faciet remittere in communi bene, et legaliter et sub vinculo prestiti Juramenti et si in predictis fuerint negligentes postquam eis commissum, et mandatum fuerit, quinque Antepositos predictos soluant pro quolibet ipsorum tres solidos, et ipsi rationatores et Not.us habeant pro eorum salario de pecunia Com. omni die quo steterint ad faciendam dictam rationem

rationem bolos duos pro quolibet. Adicientes insuper quod d. Rationatores et Not. teneant et debeant jurare ad Sancta Dei Evangelia in manibus dictis quinque Antepositis dictam rationem bene, et legaliter videre et facere sub vinculo prestiti juramenti coram et non debeant aliquid de denariis vel rebus d. Com. spectantibus quomodolibet d. Cam. relaxare, vel dimittere ad penam unius scuti pro quolibet ipsorum et Declarantes insuper quod supradicti quinque Antepositi debeant predicta facere vel fieri facere intra quindecim dies post finitum officium d.ⁱ Cam. ad penam baiocchorum quinque pro quolibet ipsorum, et Vicarius d. Castri possit super predictis per inquisitionem procedere.

Quod Bona que remanserint in Manibus Cam. Resignet novo Cam.

XV Item Statuimus et ordinamus quod visa ratione Camerarii coram et calculata per rationatores coram et invento quod ipse Cam. teneat aliquid remittere in comuni quod ipse Cam. teneat novo Cam. assignare omnem pecuniam, et omnem aliam rem quam haberet coram omni diminutione posita in termino trium dierum ad penam unius scuti pro quolibet die quo fuerit in mora rassignandi pecuniam et res dicti eius rationatori, et Not. ad penam predictam teneant dicto Cam. mandare quod novo Cam. det et assignet ea que coram haberet ut dictum est et dicto Cam. terminus prorogari non possit ad dictam penam.

Quod Unus de quinque Antepositis debeat tenere Sigillum

XVI Item Statuimus et ordinamus quod ille qui fuerit primus scriptus in brevicello de quinque Antepositis ille debeat tenere penes se Sigillum Comunis causa sigillandi literas que diriguntur pro parte Comunis toto tempore sui officii, et non sigillet nec sigillari faciat literas aliquas sine licentia et mandato aliorum quinque Antepositorum et sociorum ipsius, nec scripturam aliquam ad penam unius scuti, et dictum sigillum non det nec accommodet alicui ad d. penam.

9 12

Quod Cam.s teneat solvere Preposito S. Mariæ Maioris tres denarios

XVII Item statuimus et ordinamus quod Cam.s Coris qui pro tempore fuerit teneat sol-
vere omni anno in Festo S. Mariæ de Mense Augusti Preposito d.æ Ecclesiæ
pro censu Ortorum tres denarios ad penam duorum baiochorum. —

De Imbussulatione Notarij et eius salario

XVIII Item statuimus et ordinamus q. debeat fieri una bussula in qua apponantur
omnes Notarii qui pro tempore fuerint in Castro Collistaci et singula nomina
cum singulis brevicellis et in qualibet extractione Massariorum debeat etiam
fieri extractio unius ex d.s brevicellis, et qui extractus fuerit sit Not. Coris et
fungatur offo Cancellariis cuius officium duret p. sex Menses idest durante officio
ipsius Massariatus et habeat pro salario de bonis Coris pro d.s sex mensibus su-
lidos triginta et bussula Notariorum non possit renovari donec bussula sit finita.

Quod Not.s teneat defendere iura Coris aliorum contra Vicarium.

XIX Item statuimus et ordinamus quod Not.s Comis qui pro tempore erit teneat et
debeat defendere et facere iura Coris iusta posse, et esse Procurator omnium
et singulorum personarum d.i Castri habentium aliquod litigium sive interesse
cum D.no d.i Castri pro aliquibus penis ac etiam teneat ac debeat ad requisitionem
personarum d.i Castri legere Statutum et reformationes d.i Castri facientia in
favorem ipsorum coram d.o V.o et non permittet iuxta posse quod d.s V.s
faciat hominibus d.i Castri nisi ius ad penam duorum Iuliorum pro qualibet vice,
qua fuerit requisitus ab aliqua persona d.i Castri de suo salario retinendum
tempore sui Sindicatus si in predictis fuerit negligens.

XX Quod volentes petere gratias a Come debeat porrigere sup.am in scriptis. —

Item statuimus et ordinamus quod quicumque vult petere in Come d.i Castri
sibi remittatur aliquid, vel aliqua gratia sibi fiat in totum vel in partem de aliqua
re vel quantitate pecuniæ que devenit et solvi debet in d.o Comuni

quacumque

quacumque occasione debeat facere petitionem suam in scriptis, et in d.a
petitione possit petere gratiam et non alio modo ad penam octo Juliorum pro
quolibet contrafaciente et qualibet vice et faciat unam Cannam Muri
super Muro d. Castri, et d.am petitionem debeat dare et assignare in scriptis
quinque Antepositis d. Castri et d. quinque Antepositi habita matura deli=
beratione inter eos si eis videbitur, et placebit mittere d.am petitionem in prepo=
sitis fiendis et eam Not.o Com.is facere leggere, et proponere in Arrenga
gen.li d.ci Castri, et debeant tenere modum et ordinem secundum continetur in
Capitulo de prepositis fiendis excepto quod d.a petitio vel gratia fienda debet obti=
nere et vincere per duas partes de tribus partibus hominum existentium in d.a
arrenga, aliter d.ta gratia non valeat ullo modo, et ullo Jure, et quilibet possit
dicere, arrengare, et consulere super d.am petitionem aliquibus in contrario
non obstantibus in qua gen.li Arrenga debeant interesse novem partes
de decem partibus hominum d. Castri ad minus quam unus pro focularis tantum
et non plures Antiquiores domus illius focularis aliter prefati quinque Ante=
positi, et Not.s Comis non possint mittere aliquam petitionem alicuius
generis in d.a arrenga in prepositis nec ad aliquod partitum ad supradictam penam
octo Juliorum et unius Canne Muri fiende ut s.a pro quolibet ipsorum et qualibet vice.

Q. Vic.s non possit alicui gratiam facere de vetitis et penis Cost.

XXI Item statuimus et ordinamus quod Vicarius d. Castri qui pro tempore fuerit, non
possit, nec debeat prorogare suspendere, nec aliena ratione licentias conce=
dere quod aliquis dicat proponat vel faciat aliquid contra formam alicuius capituli
content. in p.ti Volumine statutorum de penis vetitis et factis spectantibus et perti=
nentibus quomodocumque ad Commune d. Castri et si aliter fieret, et licentiam
alicui concesserit, et aliquam gratiam habuerit aliquis in d. Commun. non valeat
nec teneat ullo Jure et nihil hominus quicumque dixerit proposuerit vel fecerit
aliquid contra formam dictorum statutorum ipso facto incurrat penis contentis
in dictis

Statuti non obstante aliqua eis concessio, et successores d. Vi.ij in officio d.
Vicariatus omni tempore possint d.s penas exigere et soluifacere tam spectan
tes et pertinentes Curie d. Castri q. Com.s pred. non obstantibus quibuscumq. in contrario
facientibus Et Sind.s et quinque Antepositi d. Castri qui pro tempore fue
rint teneant et debeant controfacientes in pred. successoris d. Vicarij
dicere et notificare et penas tangendas Com. pred. exigere, et soluifacere
a quibuscumq. controfacientibus predictis ac etiam teneantur exigere penam
contentam in d.o Cap.o habita contra formam presentis Statuti ad penam con
tentam in pti Capitulo superiori posito sub rubrica q. iam et quinque Ante
positi teneantur exigere omnes penas pro quibus ipsos si in pred. fuerint negligentes.

XXII De Iuramento Vicarij in Criminalibus.

Item statuimus et ordinamus q. quinque Antepositi Castri Sollicitatores qui pro
tempore fuerint teneant et debeant vinculo Iuramenti facere Iurare
Vicarium d. Castri in principio sui officij q. ipse Vicarius teneat vinculo pre
stiti Iuramenti manutenere custodire defendere bona et Iura Com.is d. Castri
et Iura Ecclesie S. Petri et aliarum Ecclesiarum d. Castri et observare et
observari faciat, et posse statuta Ordinamenta facta, et bis fienda
in d. Castro, et eius officium faciat bona fide sine fraude, remotis ab eo
odio, amore, timore, prece, pretio, et omnia alia speciali utilitate et
quod unicuique ius ministret, et hoc iuret ad Sancta Dei Evangelia
Scripturis corporaliter manu tactis.

XXIII Quod Vicarius debeat stare ad Sindicatum

Item statuimus et ordinamus quod Vicarius, et officiales qui in futuro tem
pore fuerint ad officium tenendum in d. Castro sindicentur, Sindicet et quin
que Antepositi qui fuerint pro tempore teneant ac debeant quatuor
diebus ante finem sui officij d. Vi.ij duos homines eligere expertos Sindi
cos cum Not.o Com.is bona, et sufficientia ad penam duorum ducatorum pro quolibet
dictorum

dictorum quinque de facto auferendorum qui homines contra dictum Vic. sive alium officialem ipsius Castri forment inquisitiones, et contra eos procedant et testes recipiant sumarie et de plano, et si inventi fuerint in aliquo delicto
qui fecit [...] contra formam presentis Statuti vel aliquod capitulorum ipsius Statuti et reformationum in termino quatuor dierum incohandorum a die finit sui officij, dictos duos homines Sindicos ad Sindicandum dictum Vicarium condemnet ut postulat ordo Juris si non absolvatur, in quibus quatuor diebus dictus Vicarius vel quivis alius officialis debeat continuo interesse ad sindicatum, et dare fide iussores de iudicio sisti, et iudicatum solvendo, et si dicti duo homines et Notarius fuerint negligentes in predictis teneantur ad dictam penam duorum fructorum pro quolibet ipsorum de facto auferendorum.

XXIIII Quod Fiant Vicarij, et quinque Antepositos.

Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi qui pro tempore fuerint in spacio decem dierum post eorum officij introitum teneantur et debeant eligere duos homines bonos, et expertos dicti Castri, qui sint Vicarij et curam habeant super viis, bonis Comunis intus et extra dictum Castrum, ac etiam super omnes et singulas lites, et questiones que verterent inter homines et singulares personas ipsius Castri occasione terminorum viarum vicinalium itinerum Viarum Communalium, sive et aliis quomodocumque, et qualitercumque videre, discernere diffinire et terminare teneantur et si partes inter quas esset aliquod discidium sive discordia occasionibus supradictis et non contentarentur determinatione, et diffinitione dictorum Vicariorum tunc dicte partes possint et debeant eligere unum vel plures Massarios et proximiores convicinos viis et terminationibus supradictis. Qui Massarij una cum dictis Vicarij et vicario dicti Castri vadant ad locum ubi dicta discordia verteret et ipsam videre, diffinire et terminare, teneantur sub pena quatuor

183
16

baiochorum pro quolibet et vice qualibet teneantque et debeant supradicti Viarij et quilibet ipsorum supradictas vias communales Vicinales et huiusmodi supradictas et omnes alias vias peradiacentes ipsarum manutenere facere vacuas liberas et expeditas, et quidquid in diffinitione et terminatione viarum supradictarum factum et diffinitum fuerit modo praedicto per dictos Viarios Vicarium et Massarios supradictos valeat et teneat omni modo Qui Viarij habeant, et habere habeant pro qualibet permissione cuiuslibet termini a qualibet parte XV denarios et si quis aliquam de huiusmodi viis superius nominatis vel aliquam earum per aliquam personam fuerit apprehensa occupata, cavata, vel arata vel apprehenderit vel aliter quomodocumque decastraverit in baiochos octo vice qualibet puniatur et dicti Viarij Vicarius et ipsorum quilibet teneantur facere reaptari et in pristinum statum reduci si et in quantum per aliquem gressum habeant per huiusmodi vias supradictas dicto Vicario, et Viarijs fuerit reclamatum. Qui Vicarius et Viarij, et ipsorum quilibet habita tali reclamatione praecipiant adiacentibus et illi cui huiusmodi vias vel aliquam ipsarum decostaverit vel quomodocumque et qualitercumque deguastata fuerit aut apprehensa quatenus infra terminum competentem per dictos Vicarium et Viarios assignandum huiusmodi vias debeant reaptare et reduci in pristinum statum, quod si non fecerint in supradicta poena puniantur et nihil hominus aptare et relaxare teneantur. Volumus autem atque declaramus quod Vicarius dicti Castri qui pro tempore fuerit teneatur omni anno et debeat facere bandire per publicum baiulum dicti Castri per loca publica et consueta quod omnes et singulae personae dicti Castri debeant aptare et aptari facere omnes et singulas vias iuxta eorum possessiones tam communales, quam vicinales stantes in Territorio, et districtu dicti Castri in et per totum Mensem Junij ad poenam duorum baiochorum pro quolibet et qualibet vice, et via, et hoc fiat in principio dicti illius Mensis

Merlissimj, et omnes et singule vie supradicte tam vicinales quam communales quo fiet discussio viarum per vicarium et viarios per quolibet via de huiusmodi prenominatis qua iudicata fuerit per dictos viarios esse bona et sine impedimento quod de huiusmodi talibus vicarius dicti Castri stare, et credere debeat simplici verbo dictorum viariorum. Statuentes insuper si quis propria auctoritate extraneavisset sive extraneaverit aliquam viam comunalem vicinalem antiquam sive transitum consuetum teneatur et debeat huiusmodi viam relaxare, et in pristinum statum reducere in termino competentem assignato per dictum vicarium et viarios sub pena baiochorum sexdecim, et nihilominus dictam viam reducere ut supra salvo tamen non extraxisset ad melioramentum de consensu viariorum et maioris partis illorum in cuius contrada in cuius via iaceret et predicta locum habeat in presentibus preteritis et futuris, et etiam dicti viarij debeant ~~extimenare~~ extimare omnia et singula damna data tam per personas quam per bestias et facta in tenimento dicti Castri, qui viarij habeant pro eorum labore pro qualibet extimatione cuiuslibet damni dati baiochum unum et si predicti viarij fuerint in predictis negligentes solvant ba: octo pro quolibet ipsorum.

De Deberentibus ire in exercitu seu ambasiata

XXV Item statuimus et ordinamus quod cuicumque mandatum fuerit per vicarium et quinque Antepositos dicti Castri in exercitu vel ambasiata eundi, et electus per quinque Antepositos et ire consensit debeat expedite quod sibi iniunctum fuerit peragere, et si fuerit in mora eundi solvat baiochos duos pro quolibet die et dictam ambasiatam facere teneatur et de mercede et provisione dicti tali deputati seu Ambasiatoris stet arbitrio Massariorum

Quod Fiant Ambasiatores per partes Comunis tantum

15

18

XXVI Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi d. Castri non possint
neque valeant quoquo modo vel quesito colore mittere vel destinare in
aliquo loco aliquam ambasiatam vel Oratores vel nuntios et ambasiatores
pro parte dictorum quinque et Comunis d. Castri ad penam et sub pena viginti quinque
ortis pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice, ad expensas d. Comu=
nis nisi pro evidenti utilitate et facto d. Castri, sed teneantur prefati quinque
Antepositi ad requisitionem et petitionem cuiuscumque petentis de d. Castro
Collisfatis vel Montis S. Marie sive Turris facere, mittere et destinare
litteras ambasiatam vel Oratores pro parte d. Comunis et quinque An=
tepositorum d. Castri expensis et sumptibus cuiuscumque petentis vel volentis
dictam ambasiatam vel Ambasiatores, et non aliter nec alio modo, et qui
contrafecerint teneantur ad d. penam dicto iuliorum et faciat unam perticam
murum super Muro d. Comunis vel Castri.

Quod Cam.^tes comunis teneat habere penes se mensuras et pondera

XXVII Item statuimus et ordinamus quod Cam.^tes Comunis qui pro tempore fuerint
teneantur habere penes se mensuras Comunis et pesas id: unum mediale de vino,
et unam quartarellam de ramo aptam ad mensurandum vinum, et duo
medialia pro mensurando Oleum unum Mediale, et unum Orciolum aptum
ad mensurandum granum, et aliud bladum adiustata, et mensurata ad
mensurandum civitatis Fortevamne et sigillata sigillo comunis d. Castri quas
mensuras et omnia alia supradicta et infrascripta Cam.^rius qui erit pro tempore
pro Comune d. Castri penes se retineat, et quilibet de d. Castro volens emere
vel vendere, mensurare debeat cum dictis mensuris et ponderibus vel cum
aliquibus adiustatis et sigillatis, et cum ipsis mensuris et ponderibus. Siquis
vero contrafecerit solvat pro pena vice qualibet iuliorum ~~quatuor~~ pro quolibet
si Cam.^tes predictus dictas mensuras ~~vel ipsarum aliquam~~ non ~~haberet~~
et alicui aliquas ~~mensuras sigillaverit non iustas~~ sigillo d. Comunis
solvat

solvat vice qualibet pro qualibet mensura soldi socto Qui Cam.us teneatur in vinculo iuramenti d. mensuras et omnia bona comunis que ad eius manus pervenerint manutenere, custodire, et conservare, et ipsas novo Cam.o in fine sui offi. in termino quinque dierum, y inventaria scriptum manu Notarii comunis assignare, et tradere debeat ad penam octo baiocchorum, si in pred.s vel in aliquo predictorum contrafecerit, et ad eamdem penam teneatur novus Cam.us sic dictas mensuras et bona receperit sine d. invent. scripto manu Notarii suprad. et Notarius Comunis qui pro tempore erit ad requisitionem dictorum Camerariorum debeat dictum inventarium facere et scribere ad penam predictam in presentia quinque Antepositi dicti Castri. Volentes etiam quod Cam.us iustitiam habeat et habere teneatur una cum dictis mensuris staterum ad iustatam ad staterum Civitatis Interamne cum qua quilibet ponderare possit Statuentes insuper quod sic d.i Cam.ius aliqua de dictis mensuris et ponderibus vel aliquid de bonis Comunis que ad eius manus fuerent admiserit vel quomodolibet perdiderit teneatur de suo proprio refacere et consignare novo Cam.o ut supra in dictum terminum ad dictam penam.

Quod Via S. Andree aperiatur

XXVIII Item statuimus et ordinamus quod via que it ad Ecclesiam S. Andree aperiatur et aperiatur y vicinos ut erit confectum ad penam quatuor baiochorum pro quolibet

Quod nullus nullus possit edificare super muro Comunis nec super viis publicis

XXVIIII Item statuimus et ordinamus quod nulla persona d. Castri nec aliunde possit nec sibi liceat domos edificare super muro Comunis d. Castri circumcirca d.m Castrum nec iuxta illos edificare prope sex pedes nec supra stradas et vias publicas d. Castri edificare et aliquid ponere, et ipsas coperire; si quis vero contrafecerit incidat in penam solidorum octo, et nihilominus teneatur edificium removere Statuentes etiam quod nulla persona possit ponere in muris d. Castri intus nec extra muros d. Castri trabes nec alia ligna, et si quis contrafecerit solvat pro banno Iulios sexdecim, et teneatur trabes et ligna levare et removere.

XXX Quod Via circum circa muros sit ampla.

Item statuimus et ordinamus quod circum circa muros d. Castri intus d.ᵘ Castrum sit via ampla et spaciosa sex pedum salvis domibus nunc aedificatis mandato D.ni dicti Castri, et si quis occupaverit et foveam fecerint vel aliquod impedierint vel occupaverint aliquid de d.ᵃ via solvat pro pena in solidos duos et in pristinum statum reducat et ita et taliter quod possit libere vadire et ire p. d.ᵃᵐ viam.

XXXI Quod opera Comunis fiant:

Item statuimus et ordinamus quod cuicumque mandatum fuerit aliquod opus fiendum pro necessitatibus et factis d. Comunis d. Castri p. quinque Antepositos et Massarios d.ⁱ Castri cum bestijs et sine bestijs quod debeant ipsum opus facere ad penam denarios caulenses pro quolibet contrafaciente et nihil homines teneatur d.ᵘᵐ opus facere

XXXII Quod Consiliarij vadant ad Consilium sive Arengam.

Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi et quilibet Consiliarius teneatur et debeat ad consilium accedere quoties vocatus fuerit p. bajulum Comunis ad sonum Campanae ad penam baiochorum quinque, et idem intelligatur de s. Ant. d. Castri

XXXIII Quod nullus de quinque Antepositis faciat imbasciata

Item statuimus et ordinamus quod nullus de d. Castro qui fuerit de numero quinque Antepositis faciat nec fieri debeat aliquam imbasciata pro p. d. Comunis extra d.ᵘᵐ Castrum quam si fecerit et excesserit mandata Comunis salarium non habeat à Comune et solvat pro banno baiochos octo, et ad eandem penam teneantur alij p.ˢ quinque si eidem darent vel facerent salarium pro quolibet ipsorum et qualibet vice, nec d. quinque Antepositi, et Camerarius Comunis possint facere aliquod opus sive exercitium d. Comunis pro aliquo salario nec vendere aliquid de rebus eorum durante tempore eorum officij Comuni ad d. penam et perdat salarium, et pretium vero venditis et detur in Comune.

XXXIIII Quod fiant homines super sindici supra bonis Comunis custodiendis

Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi d. qui pro tempore fuerint

fuerint in introitu eorum officij faciant duos homines qui iuram habeant de bonis Comunis et possessionibus Comunis positis intus et extra d. Castri, qui tenean inquirere, et scrutari pro quibuscumq. et possidendis aliquid de bonis d. Comunis et iurent eorum officium facere legaliter et bona fide remotis ab eis odio, amore, timore, prece, pretio, et repertos aliquos vel aliquem habere et possidere de bonis d. Comunis debeant eis vel ei mandare quod infra decem dies debeant relaxare, et comuni integraliter resignare ad penam octo iuliorum, et medietas Camerae, mediet. applican. Comuni pred.o pro quolibet et qualibet contrafaciente, et relaxare nolentes bona Comunis post d.m terminum, et mandatum ei factum de quibus credatur relationi, et iuram.to d.orum hominum, qui homines de pred.is sint solliciti et diligentes in predicti vinculo Juramenti et ad penam, et sub pena octo baiochorum pro quolibet ipsorum

XXXV Quod Officiales Comunis debeant reddere ratione de gestis per eos

Item statuimus et ordinamus quod officiales Comunis iquinque Antepositi Notarius et Camerarius Comunis d. Castri qui fuerint pro tempore teneantur et debeant reddere rationes de gestis et amministratis per eos et quemlibet ipsorum tempore eorum officij et in fine eorum officij teneantur et debeant dare et assignare libros introitus et exitus facti d. tempore in manibus infrascriptorum hominum infra terminum quinque dierum ad penam quatuor Juliorum pro quolibet et vice qualibet, et quod ipsi quinque Antepositos d. Castri eis in off.o successores eligant duos homines et unus Notarius qui non sint affines vel consanguinei usque ad tertium gradum Canonicum, a quibus debent reddere rationem infra terminum quinque dierum post eorum introitum ad pena iuliorum quatuor pro quolibet ipsorum, et vice qualibet qua contrafecerint, qui duo homines et Notarius teneantur et debeant iurare eorum officium facere bene et legaliter

79
(22

legalis habitis dictis libris infra terminum octo dierum postquam eis mandatum fuerint revidere et corrigere omnes et singulas expensas et exitus factos d. tempore, et si d. duo homines et Antes invenerint fuisse aliquas expensas in d. Comun. contra et preter formam presentis Statuti cassare, et cassari facere de d. Libris ad penam et sub pena pred. pro quolibet ipsorum et qualibet vice si in predictis fuerint negligentes et prefati quinque debeant solvere dictas expensas sic cassatas et factas contra formam statuti de eorum propriis denariis, et nihilominus comunis ad dictam penam pro qualibet vice.

XXXVI **Quo Ordine** bona Comunis vendantur

Item Statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi ad regimen d. C. qui pro tempore fuerint teneantur et debeant annuatim in termino octo dierum post festum S. Petri de Mense Junij vendere bona Comunis sive umiliata, que hactenus solita sunt vendere prout d. quinque Antepositis et Regimini videbitur pro utilitate et comodo d. Comunis et plus offerenti dare et tradere teneantur et debeant.

XXXVII **De Cereis** fiendis per Camerarium et quinque Ant.s d. Castri

Ad honorem et reverentiam Omnipotentis Dei et gloriosissime V. Marie et beatorum Apostolorum P. et Pauli Protectorum defensorum Comunis d. Castri, statuimus et ordinamus, quod Camerarius Comunis d. Castri qui pro tempore erit teneatur et debeat annuatim de pecunia Comunis facere duos cereos pondere duarum lib. pro quolibet ad penam . . . . contrafecerit prefatus Camerarius in predictis contrafecerit, et Vicarius d. Castri qui pro tempore fuerit possit dictam penam de facto auferre, et quinque Antes d. Castri qui pro tempore erunt debeant presentare dictos cereos scilicet unum ad Altare S. Petri de Mense Junij, et alterum ad Altare Ecclesie S. Marie Fraternitatis d. Castri in festo ipsius de medio mense Augusti dum Divina celebrantur off.a in d. Ecclesijs d. temporis et preter dictas Ecclesias non possint nec debeant vendere dictos cereos vel eligere ipsorum

neque alienare alicui quacumque occasione, sed debeant comburere in omnibus festivitatibus solemnibus dum divina celebrantur off.a

XXXVIII Quod Quinque Antepositi faciere teneantur de menibus comunis frenas et alias herbas et impedimenta

Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi d.ti teneantur et debeant semel ad minus tempore eorum officij proiicere et proiici facere per omnes d. castri arbores, gitabias, evenas, et omnes alias herbas existentes et remanentes in menijs d. castri circum circa d.ctum castrum intus et extra ad penam unius Julij pro quolibet ipsorum si in pred.s fuerint negligentes.

XXXVIIII Quod Forenses habitantes in d. castro teneantur iurare fidelitatem.

Item statuimus et ordinamus quod quicumque forensis venerit ad habitandum in d. castro, et in eodem moram traxerit per unum annum quis teneatur et debeat iurare fidelitatem D.no d. castri in forma d. castri et consuet. et debeat omnia et singula statuta et ordinamenta d. castri observare, et omnia alia facere et soluere prout et sicut alij homines d. castri faciunt, et soluunt ad penam in predictis statutis contenta, quod si facere denegaverint expellantur per curiam de d. castro, et eius territorio, et dummodo prius et ante omnia prestent fideiussorem de non commitendo aliquid contra formam d. presentis statuti.

XXXX Quod Camerarius Comunis teneat claves cisterne

Item statuimus et ordinamus quod Camerarius Comunis d. castri qui pro tempore fuerit teneat et penes se debeat tenere claves cisterne d. castri nec alicui de aqua ipsius cisterne extrahere permictat sine evident. utilitate seu necessitate et discretione Vicarij et ipsius Camerarij ad penam baiocchorum quinque pro qualibet vice, et ad eamdem penam teneatur quicumque extraxerit aquam d. cisterne sine licentia quinque Antepositorum et Cam.rij d. castri pro qualibet vice.

121
24

Quod Camerarius et Antepositi faciant reaptare Muros

Item Statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi, et Camerarius d. Ca(stri) qui pro tempore fuerint teneantur et debeant fieri facere reaptare, et resarcire Muros circum circa dictum Castrum ubicumque fuerit opportunum et necessarium tempore eorum offitij, et si predicti quinque, et Camerarius fuerint negligentes ad predicta solvant pro banno Julium unum pro quolibet ipsorum.

Quod fiant homines qui faciant iurare Salvitias

Item Statuimus et ordinamus quod omni anno de mense Maij faciant predicti quinque Antepositos d. Castri duos homines qui iurare faciant omnes et singulas personas d. Castri a decem annis supra omnes et singulas Salvitias secundum quod per d.os quinque Antepositos fuerit ordinatum, qui homines predicti faciant iurare omnes et singulas personas predictas et etiam quascumque alias tam terrigenas quam forenses que habitaverint in d. Castro in octo dies postquam iurare ceperint, et d.a electio fiat in mense Maij et quicumque renuerint nolle iurare incidat in penam unius Iulij, et iurare teneantur ad d.am penam et quilibet teneatur delinquentes et damnum dantes personaliter accusare vigore d. Statuti.

XXXXIII

43 [redacted] III

Quod Quinque Antepositi teneantur ire cum Vicario.

Item Statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi, et consiliarij d. Castri qui pro tempore fuerint ad requisitionem et mandatum Vicarij d. Castri ipsi et quilibet ipsorum teneantur et debeant ire cum Vicario d. Castri quando voluerit ire ad faciendum aliquam executionem realem et personalem contra forenses et inobedientes pro quibuscumque maleficijs et delictis et iuxta posse faciant interveniant et assistant in omnibus supradictis eidem V. necessarijs contra d.os ad penam et sub pena octo Iuliorum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice. —

De Matrimonijs fiendis — XXXXIIII

Cum ita matrimonia fuerint a Deo iuridice ordinata ideo hac lege sancimus quod nullae parentelae seu sponsalitia, uel Matrimonia fiant et fieri debeant in d.° Castro nisi cum uoluntate, et presentia Patris, Matris, Fratrum carnalium uel Consobrinorum mulieris de qua fieret Matrimonium uel parentela et si d.a Mulier Patrem Matrem uel consanguineos prod.s non haberet, habeat et habere debeat ad d.m parentelam faciendas sex consanguineos Viri de quo debet matrimonium fieri, uel saltem tres de proximioribus consanguineis d.e Mulieris et tres de consanguineis d.i Viri, quibus presentibus d.a parentela seu Matrimonium fieri debeat publicum Instrumentum per uerba de presenti uel annuli immissione ut iuris fuerint seruata forma Sacrosancti Concilij Tridentini; et omnia alia reformatione, et ordinatione S. Matris Ecclesie qui clam uel sine solemnitatibus predictis facere presumerint ultra penas ordinarias penam Ducatorum sexdecim ipso facto incurrat.

Quod Quinque Antepositi exigant perticas mensuri — XXXXV

Item statuimus et ordinamus quod quinque Antepositi qui pro tempore erunt teneant et debeant effectualiter exigere a delinquentibus et condemnatis perticas seu annos mensuri pro eorum maleficijs ut supra dictum est dummodo per menses ante finem eorum officij fuerint condemnati, et id quod exigerint debeant annotari facere in libro Cam.ii comunis, et si facere neglexerint finito eorum officio ipsi ad eandem penam teneantur non interdicta tamen actione exigendi a delinquentibus eorum penam, et Massarij subsequentes in off.o teneantur illas exigere sub pena dupli dictarum penarum, nec excusationes aliquas pretendeant ignorantiam, nec aliquo alio quesito colore

et Vicarius

143

26

et Vicarius qui exigere curabit dictas penas habeat decimam partem illarum ultra solitam mercedem, si quam aliam iurisdic[tione] super illis habet et pertig[ae] Muri, dum reducuntur ad pecuniam solvantur ad rationem carle=norum viginti pro qualibet pertica et canne, ad rationem carlenorum decem pro qualibet canna, de quibus non possit peti in consilio, nec extra gratia impartiri sub pena ducatorum decem pro quolibet petente seu consulente vel arengante, et gratia habeatur semper pro non facta, et pecunia soluta pro d[ictis] perticis vel cannis non possint expendi nisi in fabrica d[ictae] Comunitatis, et qui expenderit in aliis usus teneatur tantundem quantum expenderit de suo reponere in Commun[e].

XXXXVI Quod Portinarij debeant claudere portas

Item statuimus et ordinamus quod Portinarij debeant ante ter=tiam horam noctis claudisse portas suum solita clave sub pena Iulio=rum duorum pro qualibet nocte, et Massarij teneantur toto tempore eorum officij providere de d[ictis] portinarijs ad dictam penam.

Ciuilium Liber Secundus

Frequens et assidua querela quod plurimum presentia Statutorum auditum pulsavit, et exceptionum, et cavillationum subterfugia, quae causae principalis cognitio plerumque nimis cum laboribus gravibus impedit et superfluis dilatat, experti de medio amputare, et succidere in posterum.

1 Quod Vicarius debeat finire causas

Finem litibus imponere cupientes statuimus et ordinamus quod Vicarius d. Castri V. sin sive Collistrati qui pro tempore fuerit debeat expedire, fine terminare omnes et singulas causas in curia d. Castri vigentes et coram ipso productas tam Civiles quam criminales infra spatium unius mensis cum dimidio post iuramentum calumniae, nisi ex evidenti causa vel impedimento impediretur determinaret, quia tunc Vicarius possit et debeat provogare terminum una cum quinque Ante positis d. Castri. ~

De Modo procedendi in Civilibus Causis

II Item statuimus et ordinamus quod in Civilibus Causis procedatur per officialem et Curiam d. Castri modo, et forma infrascriptis, et quod in omnibus ~~civilibus~~ et singulis citationibus in civilibus Causis tantum sufficiat una citatio si fuerit personalis, et una die pro alia et quod quaelibet citatio quae fuerit ad bancum in Curia d. Castri si fuerit personalis valeat, et teneat pleno iure non obstante quod non fuerit facta una die pro altera, et si d.a citatio non fuerit personalis citetur Reus ad rationem actoris ad domum solitae habitationis duabus diversis vicibus una die pro altera quod die sequenti in tertiis horis causarum veniat responsurus de iure sito actori

super

125
28

super eo quod a reo petere intendit coram V. D. vel official. d. Castri, qui
Rei si comparuerint, et confessi fuerint teneri suo actori in quantitate
quam d. Actor petierit a d. Reo V. pred.s a quantitate viginti quinque
baiochorum infra det et assignet terminum octo dierum ad solvendum suo cred.ori
vel actori, et si vero negaverint suo actori que petierit tunc d. V.s statuat
et assignet terminum octo dierum actori ad probandum, qui actor si
legitime probaverit ea que petierit, mandet d. reo quod solvere debeat qua=
ntitatem petitam d. Actori in termino x dierum usque in viginti quinque
baiochos ad penam sexdecim denariorum pro quolibet die quo fuerit in
mora solvendi, que pena non possit ascendere nisi ad summa baiochorum
duodecim, et non ultra. Si vero non comparuerit in d. terminis vel in dictis
terminis Actor compareat, et accuset contumacia Rei non comparentis
et antequam discedat a banco V. qui fuerit pro tempore pronuntiet
reum non comparentem fore et esse merito contumacem, et contra ipsum
procedendum esse tamquam confessum, et contumacem, et ipsi reo man=
dari faciat per baiulum d. Castri quod in terminum predictum ipsi reo assignatum
octo dierum debeat solvisse quantitatem petitam per actorem ad d. penam
xij denariorum pro die quo fuerit in mora usque in quantitatem predictam
duodecim baiochorum, et hoc intelligitur usque ad dictam quantitatem Juli=
orum quinque, a quantitate vero quinque Juliorum supra si petente reo, Actor
libellum seu petitionem suam continentem id quod petere voluerit coram d. V.
exibeat faciat, vel producat in terminos predictos et factis dictis citationibus
si vero fuerit confessus teneri Actori in quantitate quam petierit V. pred.
assignet terminum Reo a quantitate quinque Juliorum super et inde inter=
assignet terminum octo dierum ut dictum est infra quem terminum quindecim
dierum a quantitate quinque Juliorum supra si non solverit Castri incurrat
pena Novem

pena duorum solidorum pro quolibet die quo fuerit in mora, que pena n.
possit ascendere nisi ad quantitatem viginti quatuor baiochorum, et ultra
d. elapso d. termino si Actor ipsius accusaverit nihilhominus teneatur d.
Vicarius quandocumque dicto termino ad petitionem actoris pred. cogere
et personaliter constringere debitorem ad solvendum d. Actori, quem debitorem si d.
Vis. personaliter constringere non poterit, eum satisfaciat Actorem de bonis
d. debitoris, vel de ... in hunc modum p.o bonorum mobilium pro duplo n.o 2o
nora stabilium pro triplo 3o de nominibus debitorum si de bonis et possessioni=
bus non invenirentur ultimo si satisfacere non poterit Actor exban=
diatur ut postulat ordo iuris. In omnibus vero causis similiter excedentibus
quantitatem viginti quinque baiochorum supra deferatur partibus
Juramentum de calumnia post quod Juramentum contestetur lis
et detur terminus partibus ad probandum decem dierum.

111 De Salario dando in Civilibus.

Item statuimus et ordinamus quod Vicarius d. Castri qui pro tempore
fuerit habeat pro salario sive capitibus solidorum quatrenos sex pro
quolibet floreno, et unius salarij medietatem solvatur ab actore in principio
cause altera vero medietas ita demum si fuerit per sententiam terminata
vel aliter determinata et si salarium pred.um semel solutum fuerit in toto
vel in partem pro eo quod fuerit solutum non possit amplius peti, et
hoc intelligatur in causis inchoatis coram ipso d.no V. In causis vero inchoatis et
agitatis coram M. D. Audit. Illustrissimorum DD. Vicarius nihil pro
capite solidorum habere debeat sed omnia emolumenta debeantur d.o
D.no Audit. et in causis de quibus d.s Auditor habuerit capita solidorum
a decem scudis supra usque in quinquaginta scutis habeat iulios
quinque pro sportulis in prolatione sententiae, a quinquaginta
scutis

fructus supra usque ad centum habeat fructum unum, a centum fructis supra usque in ducentis iuliorum quindecim, et ducentis supra fructos duos. In causis vero in quibus d.ti Auditor non habuerit capita solidorum habeat sportulas duplicatas.

IIII De Contumacijs purgandis

Item statuimus et ordinamus quod si quis vel si qua contumax fuerit ad petitionem alicuius, et ipse contumax voluerit ipsam contumaciam purgare possit in d.to termino spatio octo dierum postquam fuerit contumax suo Actori expensas legitime refecerit et restituerit primo, et ante omnia alias non audiatur. Declarantes quod si contumax fuerit citatus personaliter teneatur ad solutionem totius salarij, et aliarum expensarum si vero citato non fuerit personaliter quomodocumque infra octo dies comparuerit ad purgandum contumaciam, teneatur ad refectionem medietatis salarij, et alia medietas remaneat penes Cancellarium ut sup.a dictum est assignare ut supra.

V In Quibus causis sumarie procedatur

Item statuimus et ordinamus quod Vicarius d.i Castri qui pro tempore fuerit faciat unicuique ius plenarium summarie, et de plano sine strepitu et figura Iudicij usque ad unum iulium, et in omnibus causis mercedis operarum diurnarum, et similibus in causis Comunitatis, et Ecclesiarum, et Fraternitatum, et quod potestas non possit exigere a debitoribus catalis, et Ecclesiarum et Fraternitatum, pro executione sua nisi baiocchum unum pro quolibet et qualibet vice. Qualiter procedatur in debitis defunctorum

VI Item statuimus et ordinamus quod si quis vel si qua de d.o Castro teneretur aliquod habere ab aliquo vel ab aliqua defuncto quod tunc tentari faciat heredes modo et forma, et capitulo de similibus declarationibus

et si nullus

et si nullus comparuerit ad respondendum pro mortuo uel mortua quod tunc fiat processus ut moris est, et secundum formam capituli statuti loquendo de ciuilibus, et detur tenuta bonorum ipsius defuncti modo et forma in capitulo proximo precedenti de ciuilibus declarato, qui Vicarius faciat banniri quod omnes volentes bona dictorum defunctorum defendere compareant intra 8 dies post dictum bannimentum, aliquid dabitur tenuta ut dictum est et ordo iuris postulat

VII De Pignoribus recolligendis

Item statuimus et ordinamus quod pignora seu tenuta data alicui creditori p curia d. Castri detur terminus debitori ad recolligendum viginti dierum proxime futurorum in quem terminum dictus debitor d. pignora et tenutam non recolligerit tunc ad petitionem creditoris fiant, et fieri debeant duo bannimenta in quorum quolibet terminus duorum dierum assignetur, et in quolibet bannimento hec uerba dicantur quod quicumque uult emere d.a pignora seu tenutam datam tale creditori de bonis talis debitoris pro quantitate petita et expensis legitimis compareat coram d.a Curia in termino decem dierum proxime futurorum, et plus offerenti dabitur, et elapso termino possit per ipsum creditorem uendi d.ta tenuta et pignora cum licentia Vicarii d. Castri, et si plus uendiderit ultra quantitatem pro qua iacerent pignora ipsa uel tenuta, quod illud plus reddat et restituat debitori, et si minus debitor teneatur adimplere, si uero in d.is terminis aliquis non comparuerit qui d. pignora, et tenutam emere voluerit, tunc p d.us Vicarius ad petitionem creditoris ponat extimatores ad extimandum d.a pignora, et tenutam et facta extimatione dictorum pignorum et tenute p d.us Vicarius, et Curia adiudicet d. creditori

in solutum, et pagamentum tantum quantum capit mensura debiti et
expensas legitimas, et si plus vel minus fuerit estimata fiat ut supra.

VIII Quod procedatur de similibus ad similia

Item statuimus et ordinamus quod ea que in presentibus statutis non discer=
nerent per ordinem describerent procedatur de similibus ad similia
et ubi non invenerentur similia recurratur ad dispositionem Juris Comunis
tam in civilibus quam in criminalibus secundum legem etc.

VIIII Quomodo debeant fieri partita in causis civilibus

Item statuimus et ordinamus quod partitum in causis civilibus fiat hoc modo
videlicet. Quod quicumque comparverit coram Curia, et Vicario dicti Castri
et aliquid petierit sibi dari vel pecunie quantitatem, vel aliquid
aliud, et dictus actor de re seu quantitate per eum petita offerre se paratus
velle stare juramento rei si ipse reus iurare vult petita per dictum actorem
vera non esse et paratus se offert stare suo juramento, vel reddere bene
ficio reprobandi ipsum juramentum sibi reservato vel paratus est et
paratus se offerre dictus Actor ad Sancta Dei Evangelia corporaliter
manu tactis scripturis omnia et singula petita per eum contra dictum
reum beneficio reprobandi dicti juramenti reservato dicto reo, tunc dictus Vicarius
precipiat ipsi reo ut non discedat quod non susipiat dictum partitum aut re
ferat actori predicto et si ipse partitum susipiat et confessus fuerit dictus
reus contenta in dicto partito vera esse aut verum juramentum refert dicto
Actori, aut actor iuret contenta in dicto partito vera esse tunc precipiat
ipsi reo ut in termino in proximiori capitulo comprehenso det et solvat
quantitatem contentam in dicto partito, nec non eidem reo ad repro=
bandum juramentum prestitum per dictum actorem super dicto partito termi
nos quinque dierum assignet, et si dictus reus susceperit partitum
in suo juramento negaverit contenta in eodem partito tunc dictus

Actori

Actori terminum quinque dierum prefigat et assignet ad reprobandum juramentum prestitum per dictum reum super dictis partitis, et si predicti Actor vel reus in dicto termino dictum juramentum non reprobaverint ipsi vel ipsorum alteri si quantitas fuerit a quadraginta sollidis denariorum infra, si per unum testem idoneum fuerit reprobatum tale juramentum sive sit actor sive reus in sollidis quatuor puniatur per Vicarium et Curiam dicti Castri, statuentes etiam quod a quadraginta sollidis denariorum supra hoc capitulum locum non habeat nisi fuerit de voluntate Actoris vel rei.

10 Quod Credatur sacramento petentis

Item statuimus et ordinamus quod usque in quantitate duorum baiochorum credatur sacramento petentis a baiochis duobus supra usque in quantitate quadraginta baiochorum credatur iuramento petentis cum uno teste de visu et inde supra fiat ut dictum est.

11 Quod Quis noluerit se Curie obligare non faciat ei Jus

Item statuimus et ordinamus quod si quis habitator in dicto Castro Visino sive sollistatte noluerit se constringere ad bancum Curie dicti Castri, et ad Jus ipsius Curie quod Vicarius qui fuerit pro tempore eidem Jus facere non debeat in aliquo, nec sibi, nec suo proximo non obstante aliquo capitulo in contrarium loquente, et nihilominus possit per dictum Vicarium puniri pena pecuniaria arbitrio suo imponenda dummodo non sit persona Ecclesiastica.

12 Quod Vicarius non possit cogere fideiussores dominis inventis principalibus

Item statuimus et ordinamus quod si quis fideiusserit pro aliquo pro aliquibus debitis vel delictis quod Vicarius non possit constringere

stringere fideiussores predictos dum alios inuenit nec possit capere
uel capi facere tenuta de bonis fideiussoris dum inuenient de bo=
nis principalis &c.

13 Quod Fiat ius forensibus petendo quod sit in coram Terris

Item statuimus et ordinamus quod quilibet Forensis debent aliquid
habere à quocumque uel quacumque de d. Castro fiat illud ius per
Curiam d. Castri quod fieret terrigene d. Castri in Terra de qua est
dictus Forensis.

De Modo allegandi absentiam

14 Item statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit de d. castro
et eius Territorio absens et citatus uel requisitus fuerit coram D. d. Castri
ad petitionem cuiuscumque persone ad respondendum de iure uel
quacumque alia occasione quilibet attinens et coniunctus seu quecum=
que alia persona possit et sibi liceat coram ipsa Curia personaliter com=
parere, et tali citati uel requisiti absentiam allegare possit, accepto
p. iuramento à d. tali d.m absentiam allegante qui iuret ad Sancta
Dei Euangelia tangendo manibus scripturas quod d.m absentiam cau=
sa prorogandi tempus d. tali absenti non allegat, et D. qui fuerit
pro tempore teneatur et debeat dare et assignare d.o tali absentiam
allegant terminum competentem ad faciendum comparere d. requi=
situm absente secundum distantiam loci ubi d. citatus permanserit,
prout ipsi D.o melius uiderit conuenire et hoc capitulum locum habeat
tam in criminalibus, quam in ciuilibus causis —

15 De executione Instrumentorum

Item statuimus et ordinamus quod Instrumenta quecumque producta
p quamcumque personam coram D.o d. Castri uel eius Curia contra aliquem
seu aliquam.

seu aliquam, que publico Instrumento seu Instrumentis non appareat vitiosum cancellatum vel in aliqua parte suspectum tunc V.s d. Castri coram quo d. Instrumenta producta fuerint teneatur et debeat ad petitionem petentis sive creditoris ipsa Instrumenta exequi ut postulat ordo Iuris salvo quod si ille contra quem d. Instrumenta produceret probatum fuerit coram d. V.o esse falsum usurarium aut solutum vel si esset occasione ludi denariorum huiusmodi Instrumento producens per d. Curiam et V.um nullatenus audiatur ut sibi talibus Instrumentis retineat

16 De Quæstionibus in rebus immobilibus

Item statuimus et ordinamus quod si lis quæstio vel Litigium fuerit de rebus immobilibus, et Reus fuerit conventus seu Contumax per d. Curia Actor ponatur in possessionem, et tenuta possessionis et rei petitæ et si contumax ipsam tenutam recuperare voluerit, et purgare contumaciam et stare Iuri cum suo Actore, tunc possit ipsam rem recuperare et contumaciam purgare refectis expensis et in termino octo dierum ut in Capitulo de purgandis contumaciis continetur.

17 De expensis reficiendis et ipsarum taxatione

Item statuimus et ordinamus quod V.s qui pro tempore fuerit faciat ad petitionem actoris reficere omnes et singulas expensas factas legitime in quacumque causa Civili reo Actori, in quibus ipse Reus per ipsum V.um et Curiam esset condemnatus secundum taxationem faciendam de ipsis expensis per ipsum V.um et habito iuramento debeat ipsas recipere in termino decem dierum assignandorum per d. V.um Vicarium.

18 De Consilio sapientis et appellatione

Item statuimus et ordinamus quod si inter V.um et aliquem de d. Castro aliqua

33

aliqua questio oriret de qua sentit se gravatum d. V. posit ipse appellare, et habere recursum ad Dnum d. Castri, qui appellato, et recursus prosequat in spatio decem dierum et d. V. teneat, et debeat dare copiam omnium actorum, et processus ad petitionem petentis, et ipsa questio pendeat durante ipsa appellatione, et quelibet persona d. Cri posit libere appellare seu recurrere ad Dnum d. Castri a quolibet processu, precepto, mandato, et gravamine exceptis sententiis definitivis civilibus in quibus procedat ut infra Quod fieret p. V. vel alium officialem d. Cri in termino trium dierum, et talis appellatio debeat p. d. V. vel officialem admitti, et appellans debeat eam prosequi post decem dies sequentes, et si infra d. terminum trium dierum non appellaverit ab inde in antea appellatio non admittat, et si appellaverit, et infra decem dies non fuerit prosecutus appellatio sit deserta et ea transeat in rem iudicatam, nisi esset pro facto Dni d. Cri, et quinque Antepositi d. Castri teneant et debeant ipsum appellantem seu recurrentem ad Dnum facere, et iuvare et literas pro p. Comunis d. Castri facere, et ambasiatas facere expensis d. appellantis toties quoties fuerit requisiti et a sententiis civilibus difinitivis quibuscumque habeat decem dies ad appellandum, et viginti ad prosequendum &c.

19 Quod Vicarius faciat solvere decimas preposito S. Marie de Maiano

Item d. statuimus et ordinamus quod V. d. Cri solvere faciat preposito S. Mariae de Maiano decimas et census debentibus solvere, et prepositus d. Ecclesie dare ad commedendum semel in anno

in festo Beatae Mariae Virginis de Mense Augusti expensis
ipsius Prepositi.

20 Quod si quis esset detentus vel damnificatus occasione alterius

Item statuimus et ordinamus quod si quis de d.o Castro esset dam-
nificatus vel detentus pro debito vel occasione alterius vel
alicuius persone de d.o Castro quod V.s d. Castri qui pro tempore fue-
rit teneatur illum cuius occasione vel debito esset detentus
sive damnificatus cogere, et constringere ad restitutionem omnium
rerum eidem oblatarum et etiam damnorum ut suo declaraverit
iuramento coram d.o V.rio si legitime probaverit ipsum fuisse detentum
et damnificatum occasione alterius, sed si per Curiam d. Castri fuerit
inhibitus ad d.um locum non debere ire vel accedere quod tunc
damnum imputetur eunti ad d.um locum nec ipse recipiens damnum
audiatur a d.o V.o et Curia.

21 Quod Vicarius teneatur coniunctos in pacem ponere

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua persona coniuncta de d.o
Castro voluerint aliquas eorum res dividere, quod Vicarius qui fuerit pro tem-
pore vinculo iuramenti teneatur ipsas res dividere facere, et in
pacem ponere absque salario, et dictos coniunctos constringere
ad ponendum duos homines scilicet unum pro quolibet ad facien-
dum inter eos divisionem.

22 Quod pacta et conventiones observentur

Item statuimus et ordinamus quod pacta et conventiones facta et
fienda inter homines d. Castri observentur et V.s qui pro tempore
fuerit faciat observare, et qui non observaverit solvat
pro qualibet

35
38

qualibet parte carlenos duos, et hoc intelligat in mercantijs fa
ctis et fiendis inter homines d.ti Castri in quibuscumque alijs personis
in uendentib. et, ementib. aliquam rem ualoris quatuor baiocho=
rum sup.a De Relictis factis p. quoscumque Mortuos

123 Item statuimus et ordinamus quod omnia et singula relicta
facta et fienda p. quoscumque, et quascumque Mortuos et Mor
tuas, mortuos et mortuas tam Ecclesiasticis, quam Clericis quam
alijs personis debeant solui p. heredes, et fideicommissarios de=
functorum infra unum annum à die Mortis Testatoris et si quis
contrafecerit si relictum fuerit à quantitate uiginti quinque
baiochorum supra, soluat pro banno elapso d.to termino qua=
tuor baiochos, et nihilominus dictum relictum soluere teneatur à quan
titate uiginti quinque baiochorum infra si non soluerit in dicto
tempus soluat pro banno baiochos duos contrafaciens et ni=
hilominus relictum soluere teneatur. Statuentes insuper quod
d.a relicta debeant peti p. illos uel illas quibus relicta fuerint
infra unum annum a die Mortis Testatoris predicti, et si non
petierint elapso d.to anno p. officialem d.i Castri minime audiantur
et ipsa relicta petere non possint nisi pro tali s causa
allegata fuerit.

De Questionibus et litibus compromittendis

124 Item statuimus et ordinamus quod omnis lis que uentilaretur coram V.ro
d.i Castri inter aliquos coniunctos usque in tertium gradum canonicum
consanguinitatis uel affinitatis inclusiue si infra uiginti quinque dies
à die litis incepte ab aliqua parte uel p. aliquem eorum consangui=
neum aut quilibet eorundem fuerit postulatum debeat compromitti

in certos

in certos homines ipsis partibus communiter attinendos, et ipsi arbitri teneantur ipsam litem finire, et sine dubio terminare in unum mensem post celebrationem compromissi si eis fuerit notificatum sub pena duorum carolenorum pro quolibet ipsorum, et Vicarius d. Terrae teneatur vinculo iuramenti cogere ipsas partes ad d. litem compromittendam, et d. arbitros ad sententiandum, et arbitrandum, et si d. partes nollent d.tam litem compromittere incurrant penam octo iuliorum pro quolibet, et nihilominus d. V.s cogat contrafacientes in praedictis ad solvendum dictas penas si in praedictis fuerint negligentes

25 Quod Nullus officialis committat vices suas.

Item statuimus et ordinamus quod nullus officialis committat vices suas nisi appareat patens in scriptis per litteras patentes vel instrumentum publicum, et si aliquis fuerit substitutus ab aliquo alicuius officialis predicti, quod dictus substitutus vel vicesgerens debeat presente V.o et quinque Antepositis d. Castri iurare suum officium facere bona fide et sine fraude, et si non iuraverit dictum suum officium non valeat nec teneat et hoc intelligatur de Notario tantum, et de alijs officialibus remaneat in voluntate quinque Antepositorum d. Castri qui pro tempore fuerint.

26 De Ferijs inducendis in quibuslibet causis

Item statuimus et ordinamus quod in quibuslibet causis et singulis quaestionibus in ipsis causis feriae introducantur et sint tempore Messis et triturandi granum et aliud frumentum et tempore vendemiarum in anno ipsis temporibus et in festivitatibus Nativitatis Domini octo dies ante et post dictam Nativitatem.

37

et octo post dictam nativitatem et Paschatis Resurrectionis similiter et assum-
ptionis una duobus diebus post ipsum festum et in festivitatibus Papae Apostolorum
S. Petri. S. Joannis de mense Junii, S. Mariae de medio mensis Augusti, et in
die Dom.ca et Omnium Apostolorum, omnes questiones civiles maneant in
suis terminis, pro aliquo non inveniat, et si Vicarius Cur. offerent

127 De Relationibus Baiuli quid accipiat

Item statuimus et ordinamus quod relationibus Baiuli d.i Castri in omnibus
actis tam criminalibus, quam civilibus et V.us et Officialium d.i Castri
detur plena fides et sint rata et firma. Statuentes etiam quod intus
dictum Castrum de aliqua citatione, relatione vel tenuta vel ab alio
quocumque actu criminali vel civili aliquam pecuniae quantitatem
ab omnibus d.i Castri tantum minime recipiat sed extra d.um Castrum habeat et
sibi solvatur pro qualibet tenuta danda creditori quindecim denarios
et hoc locum habeat inter homines d.i Castri. Dicimus etiam quod si d. Baiuli
citaverint aliquem vel aliquam ad petitionem alicuius forensis ha-
beat pro qualibet citatione quatrenum unum si tenuta dederit
d. forensi habeat duos quatrenos

128 Quod bona Ecclesiae S. Mariae ne locentur illis de Corpo

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona faciat sibi relocari
aliquam possessionem vel aliam rem de bonis Ecclesiae S. M.ae de Maiano
districtus Castri Vostri sive Collestatti, quae recadunt ad d.am Ecclesiam
nisi fuerit de progenie vel Corpo illius qui tenuerit ipsam rem
sive possessionem videlicet de propinquioribus illius qui haberet
ipsam possessionem sub poenam librorum octo et si relocatio non
valeat, nec teneat, et nullus possit, nec debeat nullam possessionem
nec terram

nec terram laborare nisi esset de Cippi stirpe vel progenie, vel
de propinquioribus illius qui ipsam terram vel possessionem haberit
in locationem ut dictum est, et si quis laboravet solvat pro danno
Carolenos duos pro quolibet et qualibet vice, et dans damnum in
fructibus d. possessioni non teneatur ad penam et laborator perdat
fructus laboris et etiam laboritium.

39 Quod possessiones recaduti relocent pro sexta p. valoris.

Item statuimus et ordinamus quod locationes fiende de possessionibus
et scriptis, et rebus Ecclesie S. Marie prefate livellarijs p. Prepositu
et Canonicos ipsius Ecclesie relocent consanguineis de Cippo, et pro-
genie illius qui d. possessionem recaduram laboraverit usque
in tertiam generationem completam tam in masculinas quam in
feminina pro mercede, et pretio sexte p. illius quod valet et
valeret possessio vel terra que locaretur. et hoc intelligatur q.
d. locationes fiant in feminina generatione dum masculina essent
aliq non feminis, et Capitulum suum locum habeat in preteritis pre-
sentibus et futuris.

40 Quantum recipiat Prepositus pro cons. vendite.

Item statuimus et ordinamus quod Prepositus et Canonici d.
Ecclesie S. Marie qui erunt pro tempore debeant recipere pro
consensu venditionum fiendarum de scriptis seu terre d. Ecclesie
p. homines et personas d. Cippi sollos duos p. libra et non plus
videlicet 16 denarios a p. vendentibus, et octo ab ementibus.

39 30 Quod Mulier dotata non possit succedere ab intestato

Item statuimus et ordinamus quod nulla Mulier dotata vel descendentes ex ea possint pervenire ad successionem ab intestato Patris, Matris, sororis, et Fratris, et si frater habeant filios masculos legitimos et naturales descendentes ex Masculis, et hoc locum habeat tam de successione Patris, quam de Materna, et sit de sua dote tantum contenta, et ultra suam dotem aliquid de bonis Paternis, Maternis, sororis et fraternis habere non possit, et hoc locum habeat in praesentibus, praeteritis et futuris.

De decedentibus intestatis

31 Item statuimus et ordinamus quod si quis decesserit intestatus sine filijs legitimis vel filiabus ex se natis vel ortis, quod bona paterna succedant propinquioribus consanguineis sive stipiti ex parte Patris usque in 4to gradu, et bona materna eodem modo succedant propinquioribus ex parte Matris

De possessione pacifice possessa

32 Item statuimus et ordinamus quod si quis vel si qua persona de dicto Castro Sollistatis habuerit et tenuerit, et possederit pacifice et quiete aliquam possessionem seu rem seu aliquas possessiones vel res spatio viginti annorum quod talis possessor habeat dictas res pro suis, et tamquam suas proprias non obstante aliqua lege.

33 Quod Mulier non possit contrahere vel distrahere sine consensu consanguineorum

Item statuimus et ordinamus quod Mulier aliqua non possit contrahere, distrahere, donationem inter vivos, obligationem venditionem, quietationem, vel instrumentum aliquod sive contractum facere

contractus facere ad minus sine presentia duorum Consanguineorum sibi proximius attinentium ex paterna linea usque in tertium gradum, et si aliter fieret, non valeat ullo modo et si talis Mulier haberet virum, aut filios maiores 14 annis tunc presentia Viri et filiorum predictorum habeat, et si talis mulier ex paterna linea consanguineos non haberet usque in tertium gradum ut superius est declaratum tunc sufficiat presentia duorum proximiorum consanguineorum ex linea Materna usque in tertium gradum, et si d. eius Consanguinei et attinentes nollent d. Mulieri presentiam prestare tunc ad petitionem ipsius Mulieris uel eius proximi [illegible] Cursoris dicti talis consanguinei una die pro altera citentur et requirantur quod tali die, et hora venire debeant in tali loco ad prestandum presentiam d. tali Mulieri volenti aliquid de predictis facere, et si d. eius consanguinei in d. termino non comparuerint incursi sint contumacia contra eos, et de eorum citatione, et contumacia ~~contra~~ Notarius fieri debeat mentio in quolibet de supradictis Mulieribus fiendis, et quidquid factum fuerit modo et ordine predictis valeat Omni Jure, Statuentes insuper quod omnis Mulier possit testam. codicillari, et donatione causa Mortis facere sine presentiis solemnitatibus

34 Quod Minor 25 annis non possit contraere Absque presentia Consanguineorum

Item Statuimus et ordinamus quod Minor 25 annis non possit, neque

neque valeat contractum aliquem facere cuiuscumque generis vel obligationem absque consensu presentia et voluntate duorum consanguineorum propinquiorum in gradu ex paterna linea et si consanguineos ex paterna linea non haberet sufficiat presentia duorum proximiorum consanguineorum ex linea materna usque in tertium gradum inclusive et si aliter fieret non valeat, nec teneat ullo iure, salvo quod si non haberet aliquos consanguineos ex paterna, vel Materna linea, tunc fiat per Notarium in contractu quod deberet talis ad presentiam prestandam consanguineos non haberet tunc requirat decretum Vicarij, et hoc ordine quidquid factum fuerit valeat omni modo, et iure.

De prescriptionibus Apodissarum et Instrumentorum

Item statuimus et ordinamus quod apodissis et scripturis privatis spacio decem annorum prescribantur ita quod dicto tempore elapso presumatur solutio debiti in eis contentis, et in Instrumentis publicis spacio 15 annorum prescriptio etiam intelligatur, et debitor presumatur solutum ut supra salvo iure pupillorum et Minorum secundum iuris dispositione, et omnes actiones personales dicto tempore 15 annorum sublate esse censeantur

Taxa solutionum de scripturis et actis fiendis in civilibus et criminalibus

Vicarius habeat pro capitibus solidorum quatuor esse pro quolibet floreno, solvendo modo ut supra de salario dando in civilibus

Notarius habeat pro scripturis pro petitione a iulijs octo infra quatrenos duos ab inde supra quatrenos quatuor usque ad iulios decem ab inde supra habeat quatrenos quinque

pro quolibet

pro quolibet actu Civili seu productione scripturarum bl. duos
pro purg. contumaciæ baiochos duos
pro examine testium in litib. pro quolibet teste baiochos tres, et deponans nec capi possint nisi facto examine
pro Copijs in Civilibus notus habeat baiochos ...... pro qualib. carta et qualibet facciata sit non filaniorum
pro copia libelli producti in simplis baiochos quatuor, et sic de Copijs exceptionum articulorum et similium
De petitione simplici et qualib. actu Civili baiochos duos
De qualib. sententia difinitiva ~~cartul~~ ordinarie prolata carolenum unum de quo habeat potestas baiochos quinque et reliquum sit Notarij
De produtione, et ex.e testium in criminalib. debeat baiochi tres qualib. teste
Pro copia testium in criminalib. baiochi duo cum dimidio pro qualibet facciata que sit non filaniorum
Pro responsione in quolibet processu via rem fide Iussione de standi Iuri baiochos tres
Pro sententia absolutoria a non libris sub usque ad centum baiochos quinque, ad inde supra bai: decem, a non libris infra baiochos duos cum dimidio
Pro esecutione quarumcunque summariorum summarie procedentium baiochos duos nisi causis Comunitatis et Ecclesiæ et Fraternitatis soluantur pro ut supra sinistrum est
Pro copia processus si fuerit condemnatus sententia vel ut Rescriptum Dni. a centum libris infra citra non baiochos quinque, a centum libris supra bai. decem.
– viginti

a viginti libris infra baiochos duos, et quisquis possit cogi nisi ad cessandum

Extraordinariorum Liber Tertius

Quod Nullus Macinet nisi ad Molendinum Curiæ

1 Item statuimus et ordinamus quod nulla persona macinet, nec macinari faciat ad aliud Molendinum, nisi ad Molendinum Dni d. Castri, et si quis contra fecerit solvat pro vice qualibet baiochos duos, et det debitam molituram molenario Molendini predicti sed si ad d.a Molendina non potuerit macinari, liceat ubicumque, et quocumque macinare voluerit sine pena et banno, et sine molitura. — — — — — —

De Traiecta, et via danda per Vicarios

2 Item statuimus et ordinamus quod si quis haberet aliquam possessionem ad quam deberet de consuetudine vel de jure accedere per traiectam seu viam vicinalem, et d.a traiecta seu via denegaretur dari per Vicarios Loci, et possessiones quæ tunc teneantur Vic. d. Castri qui pro tempore fuerint per Vicarios, et vicinos assignari facere viam competentem, et bonam per bono ipsorum vicinorum, et loca minus damnosa per Vicarios castri predicti, dum tamen in predictis dolus vel malitia per Vicarios non committatur. —

de Molenninarij

De Molendinarÿs

3 Item statuimus et ordinamus quod Molendinarÿ qui pro
tempore fuerint, primo et ante omnia in introitu eorum officij
de mandato Vicarÿ d. Castri iurent corporaliter ad Sancta Dei
Euangelia eorum artem facere bene; et legaliter et sine fraude
qui si non iuraverint soluant pro banno baiocchos quatuor et nihil
ominus Vic. pred. ipsos iurare faciat. Qui Molinarÿ debeant
dare vicenas macinas volentibus ad penam duorum baiocchorum
pro quolibet et qualibet vice, nec non debeat ire ad molenia
ad petitionem macinare volentis ad dictam penam et illi
cui primo data fuerit vicena, primo macinet, et si illi, cuius
data fuerit vicena primo non venerit in primis, quod tunc dictus
molennarius possit dare vicenam alteri venienti post eum, vi-
tamen, et dd. Molinarÿ debeant accipere molituram, de tri=
ginta mensuris una cum mensuris datis eisdem Molinnarÿs ad=
iustatis, et sigillatis per Curiam Communis et si plus acceperit
soluat pro banno, pro quolibet, et qualibet vice iulios quinque
et satisfaciat damnum, et dictas mensuras debeat habere, et
tenere, et finito eorum tempore, reassignare debeat Camerario
Commun. d. Castri ad penam duorum solidorum pro quolibet die quo
fuerit in mora reassignandi et si dd. Molenarÿ devastaverint,
vel perdiderint dictas mensuras eas reficere teneantur eorum
expensis, et ipsas mensuras intra decem dies, a die devastationis

45
48

earum debeant reaptare uel habere, uel aptari facere, et cum
ipsis blada, seu farina in d.ⁱˢ Molendinis mensurare, et mensurari
facere ad penam decem sollos pro die quolibet quo fuerint in
mora reaptandi à d.° Domino antea, et ipsi Molennarij de=
beant ipsa Molennina aptare, seu reaptari facere, et ipsa
Molennina remittere ad macinandum ad blada uel farina
eorum, et quod d.ⁱ Molinnarij teneant facere bonam farinam
euntibus ad macinandum, et si contrafecerint soluant pro quolibet
et qualibet uice decem sollos et emendet damnum passo de quo
stet sacramento damnum passi, nec ipsi Molinnarij debeant
accipere molituram sine presentia, illius cuius fuerit bladum
et si contrafecerint soluant pro banno pro quolibet, et qualibet
uice illos tres, et d.ⁱ Molennarij non debeant mensurari, nec
mensurari facere aliquod bladum, nisi cum mediali quarto, uel
ottalolo communis, ad penam quinque sollos pro quolibet, et
qualibet uice, et in omnibus supradictis casibus credatur sacra=
mento referentium non potuisse habere iustitiam, nec bonam farinam
et his similia contenta in d.° Capitulo, et damnum passi.

De Molenninarijs de accipientibus ultra molituram debitam.

4 Item statuimus et ordinamus quod Molenninarij qui pro tempore fuerint
non possint nec debeant accipere uel furari aliquod bladum
uel farinam alicui ultra molituram, et si quis contrafecerit, pe=
niat pro quolibet, et qualibet uice in illis decem, et emendet da=
mnum in duplum dño rei et credatur sacto patienti, seu damnum pas=
si circa quantitatem damni — — — Quod quicumque

Quod Quicumque Allibratus solvat Datium.

5 Item statuimus et ordinamus quod quicumque habeat possessionem in Territorio d. Castri vel habeverit libram in Catastro d. Castri teneat Datium, et Collectam eidem impositam per quinque dictum positos d. Castri solvere in terminum octo dierum postquam per d. Castrum pronuntiatus et bannitum fuerit bis more solito sub pena quinque solidorum denariorum, quam penam d. termino elapso à non solventibus Vicarius d. Castri accipiat, et nihilominus ipsos vel ipsum cogat ad solvendum dictum Datium et hoc ad petitionem d. Castri Cammerarij, tam de pena, quam de cogendo aliquem pro datiis, et si fuerit forenses compellet pred. Vicarius, detentores et Laboratores bonorum ad solvendum d. Datias ad petitionem d. Communis Declarantes insuper quod Camm. Communis teneatur exigere et solvi facere dictas datias ab illis hominibus qui habent possessiones sive possessionem descriptas, et positas in suis Catastis non obstante quod non possideant dictas possessiones non obstantibus quibuscumque.

6 Quomodo accipiat Pedagium.

Item statuimus et ordinamus quod Gabellarius seu Gabellarij d. Castri Collestatis, et Turris accipiat pedagium ab illis personis Terris seu locis à quibus tollitur pedagium hominibus dictorum Castrorum et secundum quod valeatur in eorum Terris, et aliter non, nec accipiant ab illis personis que essent de Terris, seu locis in quibus seu in quo pedagium hominibus dictorum Castrorum Collestatis et

et Iuris pedagium non solueret, et si de hoc dubium esset, credatur iuramento portantis solmas seu rem aliquam. Quicumque uero pedagium acceperit, percuriam ipsam pedagij Gabellarii, seu pedagerij dicti Castror. uel ipsorum alteri in tres dies a die accepti pedagij ad penam quinque sollorum pro quolibet, et qualibet uice proueniet intergraliter assignare, decernentes etiam, et declarantes quod Acceptor d. Pedagi nisi in dictis quinque solidis predictis acceptor nullatenus puniatur.

7 Quod possit Unusquisque res suas uendere absque Pedagio

Item statuimus et ordinamus, quod quicumque de d. Castro uenderet aliquam suam rem cuiuscumque generis possit ipsam uendere et portare ubicumque, et quocumque uoluerit sine alicuius solutione Pedagij et si conuentio fuerit facta inter emptorem, et uenditorem de soluendo pedagium, obseruetur.

8 Quod Nulla Persona faciat turpidinem iuxta Fontem

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat uel presumat lauare pannos, nec facere aliquam turpitudinem uel lordura iuxta fontes, nec in fontes plebei, et formellam prope unam cannam, et iuxta quascumque alias fontes in d. territorio, ubi aqua oriret prope mediam cannam, et qui contrafecerit solueat pro banno, et uice qualibet baioc. quatuor; Statuentes insuper quod nulla persona possit lauare pannos

nec facere

nec facere aliquam turpitudinem, uel coluram in fontem
nec iuxta fontem Collij nouiter factam prope duas launes, et qui
contrafecerit soluat pro banno iulium unum uice qualibet,
saluo quod unicuique liceat lauare manus, pedes extra fontes
predictas, et Camerarius Communis qui pro tempore fuerit teneatur
uinculo Juramenti remundare facere semel tempore sui
officij fontes, puteum, formelle Collis, et Zanelli expensis Communis
quod si non fecerit soluat pro banno Juliis duos.

9 Quod Nemo edificet iuxta Ecclesiam S. Petri

Item statuimus, et ordinamus quod nulla persona edificet, nec edi
ficare faciat iuxta Ecclesiam S. Petri prope unam perticam
ad penam unius scuti, et nihilominus teneatur destruere edificium.

10 Quod Vic.s teneatur inquirere pro Infectis

Item statuimus, et ordinamus quod imminente suspitione
alicuius pestis Vicarius qui pro tempore fuerit teneatur inqui
rere pro infectis ut si aliquem uel aliquam inuenerit de
d. Castro, expellere, et de d. Castro exire debeant d.i infecti de
mandato Vicarij, seu Massariorum, et deputatorum ad penam
iuliorum sexdecim, et aliarum penarum in mand. contentarum.

11 De Fornarijs

Item statuimus, et ordinamus quod Fornarij de dicto Castro
debeant

debeant de coquendo panem sibi solui facere in hunc modum pro
qualibet fornata panis, dum non miserint eorum ligna habeant unum
panem, sed si miserint eorum ligna habeant pro qualibet fornata
duos panes, et pro qualibet tabula panis habeat unum panem
et tabula sit viginti caciatarum, et si plus acceperint soluat
Fornarius quilibet seu pro qualibet vice baiochos quatuor, et si
quis dederit eandem penam soluat, et ipsi Fornarij debeant
coquere panem ad petitionem quorumcumque volentium coquere
panem in eorum furnis, et qui contrafecerit, et coquere no=
luerit soluat vice qualibet decem sollos, et credatur juramento
volentis coquere, et pro Fornarijs, nec ipsorum aliquis possit
scaldare furnos cum ossibus oliuarum ad penam quatuor ba=
iocchorum pro qualibet vice, nisi esset de voluntate illius cuius
esset panis. Statuentes etiam quod panes predicti dandi pro
tabula panis, si sit de grano, sit quilibet panis ponderis
duodecim unciarum, si sint mesture, vel de mischianza
sit panis decem et octo unciarum, et si volens coquere panem
soluere voluerit pecuniam, soluat pro fornata baiochos
quatuor, et Vicarius d. Castri qui fuerit pro tempore teneatur
per juramento inquirere ex suo off.o semel in hebdomada
contra delinquentes de contentis in d.o Capitulo, et Fornarij te=
neantur, et debeant eorum furnos scaldare ad petitionem volentium
lignis ipsorum Fornariorum scaldare volentes ad penam quatuor baiochorum. =

12 Quod Nullus faciat vel projiciat turpitudinem in Platea Communis

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona projiciat immunditiam vel exiguam coluvam, vel turpitudinem faciat vel projiciat in Platea, et ante Ecclesiam S. Petri de d.o Castro nec circum circa Turrim nec in Platea prope S. Petri usque domo S.ti Joan.is Pauli supra versus portam, et si quis contra fecerit solvat pro banno solidum unum.

13 Quod Nullus vendat possessionem sine reserv. Juris Laboritij

Item statuimus et Ordinamus quod Nullus de d.o Castro vendat possessionem alicui sine reservatione Laboritij, si ipsa possessio esset alicui data ad Laboritium, vel locata ad conductum vel quomodocumque. quod Dominus de possessionis de dicta possessione vendita habeat ius Laboratoris, et Laboratori satisfacere, quod si non fecerit, satisfaciat d.o Laboratori de suo proprio ad penam quatuor Baiochorum pro die qualibet quo fuerit in mora satisfaciendi, et Laborator praed.s teneat ipsam possessionem laborare, et tenere pro tempore sibi promisso ad usum boni coloni et respondere de fructibus d.e possessionis Dno ipsius possessionis et ante dictus tempus locationis Dnus rei reaccipere vel dejicere non possit ad penam unius scuti de moneta

De Macellarijs

Item statuimus et ordinamus quod Macellarij et alij uendentes Carnes in d. Castro habeant et habere debeant bilanzas et pesos de ferro, ued. libram, mediam libram, duas libras, tres libras quatuor libras adiustatas, et sigillatas couuexquentis sigillo Comunis d. Castri, et adiustatas ad pondus d. Castri, et Ciuitatis Jateramne et libra debeat esse duodecim unciarum, et aliter nisi cum dictis ponderibus Lardum, et carnes ponderare non possit, et qui ponderauerit uel contrafecerit soluat uice qualibet carlenos duos, et nullus Macellarius uendat alicui Carnes scrofinas pro porcinis, pecudinas pro Castratis, uel alias Carnes pro alijs carnibus ad penam duorum Juliorum pro quolibet, et qualibet uice, et quod d. Carnes uendantur in d. Castro, et eius Territorio pro eo pretio quo fuerit ordinatum in Capitulis ad penam duorum Juliorum pro quolibet contrafaciente, et uice qualibet. Nec dicti Macellarij possint uendere ad pondus capita uel pedes quarumcumque bestiarum a genu infra ad penam unius Julij pro quolibet et qualibet uice, et Carnes Vaccinas siue bouinas teneantur uendere d. Macellarij pro eo pretio quo estimate fuerint p estimatores Communis, uel secundum quod p quinque Soprapositos d. Castri erit ordinatum ad penam unius Julij pro quolibet, et qualibet uice, et facta estimatione carnium teneantur illas

uendere

vendere cuilibet volenti, nec extraneis possint illas removere de Macello sub d.a pena unius iulii, et dictas carnes teneantur vendere modo predicto, teneanturque et debeant d.i Macellarij cuilibet petenti dictas carnes dare, et vendere pondere iusto, et non minus ad penam duorum carlenorum pro quolibet contrafaciente, et vice qualibet, et n. possint d.i Macellarij elevare de d.to Macello d.s carnes vaccinas postquam erunt estimate donec in d.o Castro invenerint ad vendend. pro d.to pretio quo erunt estimate ad penam predictam pro quolibet, et qualibet vice. Alie vero carnes scilicet pecudine vel porcine tantum femine estiment. per estimatores Comunis, ut supra, et facto effectu si estima, non possint ipsas carnes recusare cuilibet petenti ad penam duorum iuliorum, quicumque vero in platea Comunis, et in viis publicis sanguinem, vel coluvam aliquam facere vel fecerit, vel proiecerit, statim ipsam coluvam, et sanguinem debeant elevare sine aliquo alio precepto, et recolligere ad penam duorum carlenorum vice qualibet. Nullus vero audeat vel presumat carnes morbatas vel viciatas vendere pro sanis et legitimis ad penam quatuor iuliorum vice qualibet. Carnes vero morticinas nullus audeat vendere in d.o Castro de penam quatuor iuliorum

53
56

pro qualibet vice, et Vicarius d. Castri possit dictas Carnes
proiici facere extra d.tum Castrum, morticine vero intelligantur
mortue sine gladio, Carnes vero lepraticas, et expallatas
casu fortuito, cuilibet sit licitum vendere, et vendere
in d.to Castro absque aliqua pena, supradictas vero Carnes
morticinas ~~vel~~ aliquid de ipsis non possit, nec valeat
vendere pro lupaticis, spallatis vel legitimis ad penam
quatuor sulcorum pro qualibet vice, et de predictis stetur
et credatur sacramento emptoris ipsarum Carnium. Vo=
lentes tamen quod nullus Macellarius vendens carnes
ad minutum caedat aliquam bestiam grossam vel mi=
nutam quam voluerit vendere inflare cum flatu hominis
nis ad penam solidorum quatuor pro qualibet bestia tempore
quo drentat, et respicitur de pulere, et malo aere. Statuen=
tes insuper quod nullus Macellarius vel vendens Carnes
ad minutum debeat nec possit retinere in eodem banco
ubi Carnes macellant aliquod genus carnium eiusdem
generis prope mediam Cannam ubi sunt castratine Carnes
et non possint vendere nec macellare pecudinas nec ca=
prinas, et sic ubi sunt porcine Carnes non possint vendere
scrofinas, et sic intelligantur de quolibet genere Carnium
ad penam baiochorum decem vice qualibet, et pro qua=
libet contrafaciente, et quilibet possit contrafacientes
in predictis

in predictis accusare et denuntiare, et credatur iuramento et habeat tertiam partem pene, et Urarius d. Castri possit ex suo Officio procedere super predictis, et si Macellarius uel quicunque alius uendens ad minutum uel quomodolibet fuerit repertus tenere falsa pondera incurrat penam decem scutorum pro qualibet, et qualibet uice, et nihilominus si fuerit deprensus quod dicti Macellarij uel alij uendiderint cum dictis falsis ponderibus puniantur in penam dictorum decem scutorum pro qualibet uice, que pena non possit excedere summam decem Scutorum.

15 Quod Nullus habeat piscinam in Carbonarijs

Item Statuimus et Ordinamus quod nullus possit habere foueam uel piscinam in Carbonarijs circum circa dictum Castrum sine licentia quinque tunc positorum dicti Castri qui pro tempore fuerint, et qui contrafecerit soluat uice qualibet solidos uiginti et piscinam teneatur reimplere.

16 Quod Nullus Loquatur alta Voce ante Ecclesiam

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona

55
58

faciat colloquium uel ratiocinium alta uoce dum divina celebrantur officia ante Ecclesiam S. Petri, et ante Ecclesiam S. Mariæ de d.o Castro, et prope dictas Ecclesias ad pœnam carolenorum [illegible] denarios pro quolibet contrafaciente, et qualibet uice, et de his Vicarius d.i Castri possit procedere ex suo officio contra delinquentes in prædictis.

Quod Nullus pulset Campanas

17 Item Statuimus et Ordinamus quod nulla persona a decem annis supra pulset Campanas alicuius Ecclesiæ de dicto Castro absque licentia Presbiterorum Clericorum d.æ Ecclesiæ nisi ad Ave Maria de sero horis consuetis sub pœna duorum Carlenorum denariorum pro quolibet et qualibet uice, quæ pœna de nocte duplicetur et Vicarius possit per inquisitionem procedere de uno die tantum de die in diem, exceptis festiuitatibus Natiuitatis D.ni, Igne, rumore pulsando ad Arma, et ad aquariam.

Quod Fontes Remundentur

18 Item Statuimus et Ordinamus quod Fonte de [illegible] et Omnes alii Fontes euacuentur et aptentur per [illegible] Loci ad petitionem, et uoluntatem Vicariorum qui pro tempore erunt, et hoc faciant post aperturam presentis

presentis Statuti usque ad Festum S. Mariae de Mense
Augusti, et omni anno prout erit necesse ad penam quinque
sollorum denariorum pro quolibet, et nulla persona faciat in
dictis pischinis et fontibus aliquam turpitudinem ad penam
duorum Juliorum, et si adiacentes fuerint negligentes
in supradictis solvant pro banno baiochos quatuor per
quemlibet, et nihilominus faciant dictum opus, et
remundent dictas fontes ut dictum est.

19 Quod Vic.s teneat fieri facere Custodiam

Item Statuimus et Ordinamus quod Vicarius qui pro tempore
fuerit teneat et debeat fieri facere custodiam diurnam et
nocturnam ad libitum et voluntatem quinque Antepositorum
d. Castri hominibus tangentibus de d. Castro prout per ipsos
quinque Antepositos ordinatum, et deliberatum fuerit, et si
quis contrafecerit solvat pro banno carlenum unum, et
nihilominus teneatur reficere custodiam, et Vicarius qui
pro tempore fuerit possit tollere pignora pro qualibet
puntatura XV denariorum usque in tribus puntaturis, à
tribus puntaturis supra intelligatur quod custodia non facta
et Vicarius praedictus non possit ullo modo concedere licen-
tiam quod non faciat dictam custodiam sine licentia
et voluntate omnium suprascriptorum quinque Antepositorum.

no

Quod Maior LXX Annis non teneatur facere Custodiam

Item statuimus et ordinamus quod nullus de d. Castro septuagenarius vel maior LXX annis deinceps teneatur facere custodiam nocturnam, et nemo possit neque debeat dictos tales modo aliquo molestare, sed teneantur tantum facere custodiam diurnam si eis mandatum fuerit. Declarantes etiam quod nullus de d. Castro minor XIIII annis ad custodiam aliquam ullo modo cogi possit, sed a quatuordecim annis supra usque ad LXX custodiam diurnam, et nocturnam facere teneatur. Sic etiam quinque Antepositi d. Castri non teneantur facere aliquam custodiam durante tempore eorum Officij de die, neque de nocte.

22 # Quod Forme Vie Lacus Caventur

Item statuimus et ordinamus quod omni anno per totum diem vigesimum Augusti quindecim dies Septembris caveant et remundent formas vie Lacus et Mastra Forma existens in plano d. Castri adiacentes hominum, et personarum habentium possessiones iuxta ipsas formas ad voluntatem quinque Antepositorum, vel Vicariorum d. Castri ad penam unius Julij pro quolibet et qualibet forma et nihilominus teneantur dictas formas cavare, et remundare ad d. penam et infra terminum eis assignando.

De Tabernarijs uendentibus Vinum, et Oleum

Item Statuimus, et Ordinamus quod quilibet uendens uinum uel Oleum ad minutum in d.to Castro, et eius territorio teneatur, et debeat tenere uasa adiustata cum mensuris Communis, et sigillata cum sigillo Communis cum plumbo, et ipsa uasa uel aliquod ipsorum non sint vasa ad penam quinque baioc=corum pro quolibet contrafaciente, et quolibet vase, et qui=libet uendens dictum uinum ad minutum in d.o Castro, et eius territorio debeat tenere predictum foglietam, mediam fo=glietam adiustatam, et sigillatam ut s.a ad penam predictam pro quolibet Vase, ac etiam teneantur ac debeant mensuras implere usque ad summum ad penam predictam pro quo=libet contrafaciente, et qualibet uice, et mensura, et si=libet mensuras aliquas minime iustas habuerint uel tenerant in sua Taberna, solueat iulios octo uice qualibet, et hoc in=telligatur in omnibus mensuris. Volumus etiam quod nullus Tabernarius nec uinum uendens ad minutum in eius Ta=berna retineat uas minus predicto sigillato ad penam predictam et Contrafacientes unicuique liceat accusare, et accusator habeat medietatem d.e pene, et Vicarius d.i Castri teneatur uincuro iuramenti ipsas Tabernas requirere ad minus bis in mense, et pluries si ei uidebitur, et delinquentes in predictis punire, et condennare.

59 / 62
123

Quod Quilibet teneatur facere Orbum.

Item statuimus et ordinamus quod quilibet focularis de d. Castro qui nunc est, et fuerit de tempore teneatur et debeat facere Orbum annuatim in Kalendis Mensis Decembris usque ad Kalendas Mensis Februarij continentem in d. Orbo scil. Orti infrascripta olera, ac acumina vid. ad minus centenarium alorum, et unam bonam porcam cepollinarum ad minus Caules, Lactugas, petrosimbolium sub pena duorum carlenorum pro quolibet contrafaciente, et quolibet anno, exceptis feminis viduis non habentibus in domo hominem maiorem XII annis et de d. porca cepollinarum debeat facere orbum reparum in territorio d. Castri ad dictam penam.

124 Quod Nullus faciat Cesas intus has Segniatas

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat in montibus communis inter has Seniatas facere neque incidere cesam neque carbonem, nec aliquod laborerium facere a quercia que dicitur la Cerqua d'Ifacio sive ne(?) posita super possessione Juliane Thome in S. Luciano et vadit per fossatum Vallis Sambuci, et vadit ad fossatum querteri, et a d. fossatu vadit ad fossatum Vallis finis, et per d. fossatum vadit ad viam rectam qua pergit per pedem montium Vallis finis versus Skipparum quod olim fuit parathi subtus Balzonbanam Crescentij Matthei, et a d. Skipparo pergit ad pedem

ad pedem vagnatoriorum Collis Fonts, et recte vadit ad dictas
quercus Staccon; excepto quod possessiones Laborative que
ad presens Laborant supra et ultra fossum grubruri dictae
possessiones possint Laborari absque aliqua pena.
124 Item nulla persona audeat vel presumat in bonis Communis posit
ultra Flumen Nigre Vid. intra has Leniatas facere, neque
incidere casam neque carbonem nec aliquod Laboritium facere,
neque incidere alegrones causa faciendi scotanum usque à
Castro Rocche Accarine destructe et pergit recte per Collem qui
dicitur Colle la Croce per Scrimen Collis sursum, et vadit ad pennam
Cocchi, et pergit sursum ad Cacumen Montis Solegi, et descendit
recte per Scrimen Collis, et vadit per planities Commune usque à
Campo S. Angeli recte ad Cascatam, et ad Rocchettam Mar=
morum, et à d.ta Rocchetta recte per ad ripam Marmorum
et vadit per ditam ripam ad rivum versus flumen Nigre.
125 Item nulla persona audeat vel presumat in bonis Communis
positis inter has Leniatas facere neque incidere casam neque
carbonem nec aliquod Laboritium facere usque à fossatu Zaloni
et vadit per viam rectam qua itur ad vagnatoria Collis pertice
et vadit per bona Communes posita in Vocabulo ubi dicitur Campo
di Lovo, et vadit per viam rectam ad caput vagnatoriorum
Romite et pergit versus flumen Nigre mittendo in dictum
planeira Molendini Veteris, ac etiam nulla persona audeat

vel presumat in bonis communis positis ultra flumen ... inter has seriatas facere, neque incidere ... neque carbonem nec aliquod Laborinum facere ... possessione S. Cecilie, et vadit sursum ad Carbonarias ... et a dictis Carbonariis vadit recte ad Laborinum heredum et filiorum ... de Turre, et exit, et vadit recte ad viam seu ... Vallis ... et per viam Vallis ... qua itur per eadem ... versus ... Monasterii ad supradictam possessionem S. Cecilie et si quis contrafecerit in predictis, et quilibet predictorum incurrat penam ... unius anne ... fiendi in ... et super muros dicti Castri pro quolibet, et qualibet vice, et Vicarius qui pro tempore fuerit possit contra delinquentes in predictis, et quolibet predictorum ex suo off. per inquisitionem procedere, et repertos culpabiles punire et condemnare.

ns Quod Nulli Liceat proijcere turpitudinem in Stradis Publicis

Item Statuimus et Ordinamus quod nulla persona audeat seu presumat proicere, vel facere aliquam turpitudinem, nec ... per Stradas publicas ... inter d. Castrum, neque proijcere aquam ab aliqua fenestra seu ... in dictis stradis ad penam quinque solidorum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice, et Vicarius d. Castri contra delinquentes possit ex suo off. procedere et liceat cuique recolligere ... per ... in dictis stradis, et d. ... accumulare ad muros eorum impune ... Quod ille qui

n6 # Quod ille qui ~~vendit~~ emit aliquam possessionem ponat in Catasto suo

Item statuimus et ordinamus quod quicumque de d. Castro vel aliunde vendi-
derit, vel quomodolibet ~~alienaverit~~ alienaverit vel in dotem dederit aliquam possession[em]
positam in tenimento d. Castri, quod talis Venditor, vel Alienator teneat,
et debeat d.ctam possessionem de suo Catasto facere elevare, et similiter Emptor
et acceptor d. possessionis debeat, et teneat ponere, et scribi facere
d.ctam possessionem in suo Catasto in termino viginti dierum proxime
futurorum a die factae alienationis vel venditionis predictae vel
postquam intraverit possessionem ad penam duorum baiochorum
pro qualibet parte, et qualibet possessione si in predictis fuerint
negligentes, et predicta fiant et serventur per Notarium Camerarius d.
Castri et Vicarius d. Castri possit super premissis procedere ex off.

n7 # De Pignoribus recolligendis

Item statuimus et ordinamus quod omnia pignora quae ad manus Vicarii
d. Castri pervenerint, quod ipse V. ipsa pignora vendere, nec subpignorare
minime possit nisi p.mo inter spatium viginti dierum ter bandire fecerit, quod
ipsa pignora debeant recolligi quo tempore elapso Vicarius pre-
dictus possit d.cta pignora vendere vel pignorare pro quantitate
qua valerent, et si plus vendiderit restituat Domino rei, et si vero
minus ille cuius essent pignora ipsi illud adimplere teneatur

n8 # Q Mulier Male Fame

Item statuimus et ordinamus quod nulla Mulier Male fame

forensis

forensis nisi publica Meretrix possit vel debeat morari intus
d(ictu)m Castrum ultra unum diem ad poenam duorum Juliorum pro
quocumque d(ict)o incolarum receperint vel retinuerint ad dictam poenam
teneatur pro quolibet die, et qualibet nocte.

De Textricibus

29 Item Statuimus et ordinamus quod Textrices morantes in d(ict)o Castro
Rosino faciant eis solvi pro textitura pannorum modo, et forma inf(ra)
vid(elicet) pro quolibet brachio pann(i) lin(i) vel canape de decem ligaminibus
habeat quatuor quatrenos de panno de novem ligaminibus accipiat
quatrenos tres de panno octo ligaminibus vid(elicet) Sacchis accipiat qua=
trenos duos cum dimidio de panno xi et xii ligaminibus acci=
piat quatrenos quinque pro quolibet brachio. Tobaliarum quatrenos
sex pro quolibet brachio Tobaliarum arvammar(um) habeant quatrenos
septem, et debeant texere bene, et leg(aliter), et debeant texere pr(ius) hominibus
d(ict)i Castri, quam forensibus et que contra fecerint in p(rae)dictis vel aliquo
p(rae)dictorum solvat vice qualibet Julios duos, et Vicarius qui fuerit
pro tempore possit de omnibus contentis in d(ict)o Capitulo ex suo offi=
cio procedere, et si d(ict)e Textrices plus acceperint nihil(omi)nus solvant d(ictam) pe=
nam, et quecumque dictarum Textricium contenta in d(ict)o Capitulo
facere p(raetermi)serit debeat telas deguastare in spatio quindecim dierum,
et quod Vicarius p(rae)dictis d(ict)is Textricibus vel alicui ipsarum de p(rae)=
dictis licentiam concedere non debeat, et si consenserint [illegible]

De Facientibus Fornacchiam

30 Item Statuimus et Ordinamus quod quicumque fecerit fornacchiam
seu fornacem de lignis Montium Communis in Territorio d(ict)i Castri
pro Calces, et miserit ultra triginta salmas lignorum Communis
de quibus

de quibus stetur iuramento facien Fornacem predictam, si miserit plures salmas de d.ᵗ lignis teneat dare, et assignare Cam.ᵃ Com.ᵗˢ quinque salmas calcium pro qualibet fornachea ad penam unius Julij pro quolibet, et qualibet vice, et qualebet Fornachea, et nihilominus dictas quinque salmas calcium dare, et assignare teneantur ad petitionem, et voluntatem quinque toties quoties d.ⁱ Castri, et si fecerint fossam d.ᵉ Fornachie in bonis d. Comunis vel coquerent d.ᵃˢ fornacem de lignis Communis teneanz dare d.ᵃᵉ Camm.ᵉ ut s.ᵃ decem salmas calcium et non obstante quod non fecerint fossam in bonis d. Communis ad dictam penam.

Quod Nulla Mulier eat post Corpus Mortui

31 Item statuimus et ordinamus quod Nulla mulier vadat ad Ecclesiam S. Petri vel ad aliam Ecclesiam de d. Castro post Corpus mortui vel Cadaver vel ipsam Ecclesiam intrare dum Corpus Mortui intus iacet non sepultum, et donec Cadaver erit in Domo nulla Mulier possit exire extra portam domus excapillata ad penam unius Julij pro qualibet.

Quod Nemo habeat Domum coopertam Saginalibus

32 Item Statuimus et Ordinamus quod nulla persona de d.ᵒ Castro possit habere domum copertam paleis, scopio, vel Saginalibus intra dictum Castrum ad penam baiochorum quinque pro quolibet contrafaciente et nihilominus d.ᵃ copertura relevare teneatur ad dictam penam.

De Guastantibus Sedilia porte, et Murorum

33 Item Statuimus et ordinamus quod Sedilia portarum S. Petri, et S. Nicolai manuteneantur per Cam.ᵉᵐ Communis, et nemo audeat ipsa

deuastare ad penam triginta baiochor. pro quolibet contrafaciente
et qualibet uice, ac etiam nulla persona audeat deuastare muros
communis, nec facere aliquod foramen ad dictam penam et nihilo.
contrafaciens uel deuastans ipsa sedilia, et muros debeat reficere
suis expensis ad d.am penam, et credatur unicuique accusatori, et ha=
beat tertiam partem pene.

34 De proijcientibus turpitudinem seu terrapinum prope Carbonarias

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat uel presumat
proicere in Carbonarijs existentibus circum circa d.tum Castrum ter=
rapinum, lapides, uel immunditias aliquas, nec fodere lapides in
d.tis Carbonarijs nec in porta S. Petri, nec extra portam S. Nicolai
extra d.am portam ad xx passus ab omni parte, nec inter muros
et Carbonarias ad penam et sub pena pro quolibet et qualibet uice
Juliorum octo, et quod proijciens debeat eleuare ad d.am penam, ex=
cepto quod à Turrione Zuccaroni usque ad Turrionem Ficaroni
unicuique liceat proijcere bestias mortuas impune, et Vicarius
d.i Castri possit contra delinquentes per inq.onem procedere ex suo off.o
et repertos uel probatos punire, et condemnare.

35 De Vellantibus cum Lumine et Canepa

Item Statuimus et ordinamus quod nulla persona possit ire de nocte
ad uellandum in siluis communis et specialium personarum positis in tenim.to
d. Castri, et extra tenimentum positis dictis personis cum lumine, et Ca=
nepa, et alijs Instrumentis aptis ad capiendum Turdos, et alias aues
cum Canepa ad penam uiginti Juliorum pro quolibet contrafaciente et qualibet
uice et Vicarius d. Castri possit contra delinquentes per inq.onem procedere
ex suo off.o, et executor habeat octauam partem pene.

Quod Nullus possit retinere bestias Minutas

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona cuiuscumque cond.
existat audeat vel presumat quoquomodo, vel quesito colore re=
tinere in d.o Castro, nec eius territorio, et destrictu bestias minutas
vid.t Capras, scrofas, porcos, pecudes, castratos, agnos, nec aliqd. genus
dictarum bestiarum ad penam et sub pena decem Julior. pro qualibet
bestiarum, et qualibet vice et qualibet die, et nihil.s de mandato
Vicarij, et quinque Antepositis d. Castri si quis inventus fuerit retinere
aliquas dictarum bestiarum debeat removere de d. Castro et tenimento
ad penam preditam pro qualibet dictarum bestiarum, et pro qualibet die
post quam dictos Vicarium, et Antepositos mandatum fuerit, excepto
quod macellarij qui macellant omni die possint tenere impune
usque in viginti castratos, viginti agnos, decem porcos, dummodo
non vadant extra dictum Castrum nisi ad beverandum in Car=
bonarijs d.i Castri vel ad fontes, dummodo non vadant ad pascolandum
per Territorium d.i Castri, et infra plantones decem capras bestycore
quo macellarij d.i Capre de dictis Carnib. et quando non macellant de
d.s Carnibus omni die sabati teneant ad s.upradictam penam de illis
bestijs quas non macellant omni die sabati, et retinuerint excepto
etiam quod quicumque venerit seu duceret porcos in d.o Castro causa
vendendi pro insolar. quod possint tenere, et stare in d.o Castro, et
prope d.m Castrum in Carbonarijs donec invenerit per quinque dies
et non ultra causa vendendi pro insolar. tantum. Statuentes insuper
quod liceat unicuique de d.o Castro tenere porcos in d.o Castro
causa allevandi, et ingrassandi pro sua domo tantum, quos

67
70

debeat tenere clausos siue ligatos in domibus eorum, ideoque non possint
ire p(er) d(ictu)m Castrum ad penam decem baiochorum pro quolibet contrafaciente et qualibet porco
et qualibet vice qua inuenti seu accusati fuerint ire p(er) d(ictu)m Castrum. Et Vicarius
d(icti) Castri possit inquirere et quolibet ... inquirere ex suo officio procedere contra delinquentes.

Quod Nullus eat p(er) d(ictu)m Castrum post tertiam horam Noctis

37 Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat seu presumat ire p(er) d(ictu)m Castrum
de nocte post tertiam horam noctis sine lumine ad penam viginti solidorum
pro qualibet persona, et qualibet vice et V(icarius) d(icti) Castri possit ex suo off(icio) pro=
cedere inquirere et teneatur inquirere, et ... p(er) d(ictu)m Castrum, et delinquentes
punire et condennare.

De Guastantibus Usciamina, et Arnas Apium.

Item statuimus et ordinamus quod si quis devastaverit aliquem Cupellum
seu Arna Aporum, seu Apium, seu arbores in qua apes seu usciamen
intus existerent in d(ict)o Castro Collis Tacti et Turris uel eius Territorio, in solidis
duobus uice qualibet, et pro quolibet Cupello et qualibet arbore pu=
niatur et faciat unam Cannam muri supra muro d(icti) Castri, et ad emen=
dationem usque unius ducati auri pro quolibet Cupello, et qualibet
arbore penitus Cupellarum.

Quod Nemo Aratum Alienum portet

38 Item statuimus et ordinamus quod nullus accipiat aratrum alienum
de aliquo loco sine voluntate illius cuius esset, et si acceperit, et illa
die non reportaverit unde accepit soluat pro qualibet vice baiochos
duos et emendet damnum Domino rei ut suo declaravit iuramento
usque in baiochis duobus pro qualibet die quo steterit in mora
reportandi d(ictu)m Aratrum, et si acceptor d(icti) Aratri notificaverit
Domino d(icti) Aratri non teneatur ad emendam damni

Liber Quartus

Liber Quartus damnorum datorum

De colligentibus fructibus alienis

1 Item statuimus et ordinamus quod si quis collegerit uvas de pergulis domesticis idest consuetis amputare et vindemiare solvat de die baiochos decem, et octo de nocte duplum. Si quis vero collegerit ficus, mala, pira, et alios fructus de quibuscumque arboribus solvat baiochos quatuor de die, de nocte solvat baiochos octo si sine licentia Domini datus fructum, et emendet damnum in duplum Domino rei ut suo declaraverit iuramento, et si aliquis inventus sive accusatus fuerit portare ultra duos vassos uvarum solvat pro qualibet vasso quinque sollos seu baiochos duos usque ad quinque vassos, a quinque vassis supra solvat carlenum unum pro quolibet vasso, et eadem pena incurrat agresta

De bestiis grossis vel Minutis dantibus damnum

12 Item statuimus et ordinamus quod si bos Asinus, porcus, Jumentum, mulus et hijs similia damnum dederint in vinea vel pergulato solvat vice qualibet bestia baiochos duos, et si damnum dederint a kalendis mensis Aprilis usque ad calendas mensis decembris solvat Dominus dictarum bestiarum pro qualibet bestia, et qualibet vice baiochos quatuor, et de nocte duplicatam penam, Et si studiose miserit aliquam dictarum bestiarum in vineis pergulatis solvat baiochos sexdecim pro qualibet bestia, et qualibet vice de nocte, et de die vero solvat medietatem. Si in canapina, Lino canape, canneto, et orto, si ortus sit alicuius appariminis

69

72

circumdatis, solvat pro qualibet bestia et qualibet vice baiochos quatuor
si vero damnum dederint in grano vel in prato vel aliqua possessione quar-
data vel giffata, vel in aliquo genere bladorum solvat pro qualibet, et qua-
libet vice baiochum unum, et si damnum dederint in aliquo genere dictorum
bladorum à calendis mensis Martij usque ad calendas mensis Iunij solvat pro
qualibet bestia, et qualibet vice baiochos duos, et de nocte duplicem penam, et si
studiose damnum dederint in dictis bladis, et locis solvat baiochos qua-
tuor pro qualibet bestia et qualibet vice de nocte duplicem. Si vero bestie minute
damnum dederint in predictis bladis et pratis usque in decem bestias solvat
pro qualibet bestia et qualibet vice baiochum medium si à decem bestijs minutis
supra solvat pro qualibet macta iulium unum, sed si d. bestie minute da-
mnum dederint in aliquo genere dictorum bladorum à calendis mensis Martij
usque ad calendas mensis Iulij solvat duplum dictarum penarum, si vero
d. bestie minute vel grosse damnum dederint in aliquo sodo et accusate
fuerint per dominum rei solvat pro qualibet bestia baiochum medium, et sodum
intelligatur illud territorium quod non fuerit cultum per duos annos continuos
precedentes à die facte accusationis de alijs supradictis credatur iuramento familis secreti.
Statuentes insuper si d.e bestie grosse damnum dederint in metis vel manno-
chiaris sive ad mannochios solvant pro qualibet bestia et qualibet vice
baiochos duos, et si d.e bestie minute damnum darent in d. metis sive mannochijs
solvant baiochum unum. Adicientes quod nulla persona audeat vel presumat
mittere aliquam supradictarum bestiarum inter mannochiaras sive metas
temporibus quibus d.e mannochiare sedent in campis ad penam decorum
baiochorum, et si damnum dederint in mannochiaris solvant baiochos octo
pro qualibet bestia et qualibet vice, et in omnibus supradictis emendet damnum
domino rei in duplum de quo stetur iuramento damnum passi usque in decem solidos seu baiochos qua-
tuor et inde supra ponant estimatores testimonio quorum stetur et de nocte pena duplicentur

3 Quod nullus colligat crocum alienum.

Item statuimus et ordinamus quod si quis colligerit crocum alienum de nocte solvat pro banno baiochos sexdecim, si de die colligerit solvat medietatem pene et emendet damnum dno rei in duplum ut suo declaraverit iuram. cum taxatione duorum hominum ponendorum per utramque partem. —

4 Quod nullus faciat viam novam.

Item statuimus et ordinamus quod si quis fecerit traiectum seu viam nova vel transversaverit per possessionem alicuius cuius esset possessio quod solvat vice qualibet quatrarsitnam forent baiochos duos. si exinde accusatus fuerit vel denunciatus fuerit, et non possit accusari nisi a decem diebus d. transitus seu vie nove facte, quibus diebus elapsis accusari non possit transiens. sed si quis transitum vel traiectam fecerit per possessiones seminatas cum bestijs solvat baiochos quatuor pro qualibet vice, et qualibet bestia, sed si per dominum rei fuerit inhibitus solvat baiochos quatuor pro qualibet persona et qualibet bestia, et qualibet vice, et si quis transversaverit per aliquam possessionem bladatam solvat baiochos duos.

5 Quod bestie minute non possint pasculari in plano.

Item statuimus et ordinamus quod bestie minute non possint nec debeant pasculari in plano sive lacu d. Castri et si quis contrafecerit solvat pro qualibet bestia baiochum unum usque in quinque bestijs et inde supra solvat pro qualibet macta, et qualibet vice baiochos octo, sed si bestie forensium pasculaverent in d. plano Dnus solvat pro qualibet bestia baiochos duos usque in quinque bestijs minutis, ab inde supra intelligas pro macta et solvat pro macta baiochos sexdecim pro qualibet vice. —

71 74

6 Quod nullus incidat Scotanum in Montibus Comunis

Item statuimus et ordinamus quod nullus incidat in montibus communis neque in bonis specialium personarum alegronem pro faciendo scotanum nec faciat in d. montibus carbonem ad penam octo bai: pro qualibet uice et emendet damnum d.no ve:.

Quod nullus portet paleas uel fenum.

7 Item statuimus et ordinamus quod nulla persona auferat nec asportet uel auferri siue exportari faciat paleas fenum Miglianinam panicalem et vordimina aliqua sine uoluntate illius cuius esset, et si quis contrafecerit uel abstulerit soluat pro banno baiochos octo, et damnum emendet d.no ve: in duplo ut suo declarauerit juram.to et de nocte duplicem penam.

De Columbis et pullis damnum dantibus

8 Item statuimus et ordinamus quod quicumque de d.o Castro habuerit colombos intus et extra d.um Castrum, et si columbi damnum dederint alicui, quod ille cuius sunt soluat pro banno pro qualibet uice baiochos duos et damnum emendet in duplo d.no ve: ut suo declarauerit juramento, et pulli damnum dantes et columbi usque in sex pullos seu colombos baiochos medios pro quolibet pullo, et abinde supra soluat pro qualibet uice baiochos duos et emendet damnum ut dictum est.

Quod nullus occidat Columbos seu gallinas

9 Item statuimus et ordinamus quod nullus occidat colombos seu gallinas seu pullos alienos, et si quis occiderit soluat pro banno iulios quinque pro qualibet et emendet damnum patienti in duplum, et credatur Juramento damnum passi.

Quod nullus intret uineam alienam et canes portent unci num.

10 Item statuimus et ordinamus quod nullus audeat intrare Vineas alienas a calendis mensis augusti usque ad decem dies intrantis mensis octobris nec per ipsum tempus sine licentia illius cuius est uinea ad penam

quatuor

quatuor baiochorum, et ad eamdem penam teneatur ille qui iverit infra
pergulatos et possessionem in qua sunt pergulati, et arbores cum
vitibus pro qualibet persona, et qualibet vice, et de nocte duplicetur
pena, et credatur accusatori dicti rei, et capitulum istud banniatur omni
anno in calendis mensis Augusti. Statuentes insuper quod canes debeant
dicto tempore portare uncinum ad collum longum tantum quod debeat dictus
uncinus tangere terram aliquantulum dum ambulat ad penam
decem sollorum seu baiochos quatuor pro quolibet cane et qualibet vice
qua fuerit accusatus sive inventus per viarium dicti Castri, et uncinus dictus
unciconi debeat esse longum unum palmum vel circa, et Domini et patroni
canum teneantur ad dictam penam exceptis caniculis parvis qui non
teneantur ad penam, et nullus dicto tempore possit nec debeat intrare per
vineas dicti Castro et possessiones predictas cum cane ad dictam penam 4 baiochos

11 Quod nulla persona incidat iuxta vagnatoria

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat
incidere aliquam arborem iuxta, et prope vagnatoria comunes et
specialium personarum prope ad decem passa brachiorum ad penam iulio-
rum quatuor pro qualibet contrafaciente, et qualibet vice, et emendet damnum domini

12 Quod nulla persona mittat bestias in Ecclesiis

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel pre-
sumat mittere aliquas bestias in aliqua Ecclesia intus et extra
dictum castrum ad pena duorum baiochorum pro qualibet et qualibet
bestia excepto tempore pluviarum, grandinarum et aliarum fortu-
narum quibus temporibus non teneantur ad penam.

13 De pena forensis damnum dantis

Item statuimus et ordinamus quod si quis forensis personaliter vel cum bestijs damnum dederit in possessionibus hominum dicti Castri vel alicuius ipsorum teneatur solvere duplum pene quam solvunt terrigene d. Castri, quicumque de d. Castro personaliter aut cum bestijs damnum inferre contigerit in possessione huius terr. vel Castri talis forensis et damnum emendare teneatur et cuilibet liceat bestias talis damnum dantis ducere, et curie d. Castri presentare, et assignare eo die quo invente fuerint damnum intulisse.

14 De pena occellantis in vagnatorio alieno.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat uccellare vel vagnas sive retia spandere vel tendere in possessione sive vagnatorio sive retano alieno sine licentia Dni possessionis vagnatorij et retani sub pena duorum baiochorum, nec turdos extrahere de aliqua vagna ad penam unius solidi pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice et restituat turdos, et quos accepit Dno re-

15 De Bestijs damnum dantibus ad palear. Vites, et Plantones.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona mittat aliquam bestiam infra vites in Casali Plantonum, et ficuum in possessione arborata cum vitibus, et si quis contrafecerit solvat pro damno baiochi unum cum dimidio pro qualibet bestia et qualibet vice si accusatus fuerit per dominum rei, ac etiam nulla persona audeat dare damnum cum bestijs ad aliquod paleare palearum sive feni ad dictam penam pro qualibet bestia, et qualibet vice.

16 De pena spavantis aliquam possessionem

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat sparare aliquam possessionem neque asportare aliquam perticam seu personem vel aliquod

vel aliquod examinem apparatum ad aliquam possessionem ad penam
quatuor baiochorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice
et nihilhominus teneatur dictam possessionem reaptare et pesiones
et giricas reponere in illo loco de quo exportavit ad dictam penam

17 De pena extorquentis aqua de suo cursu

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona possit nec sibi liceat
extorquere aqua vel aliquem cursum aquarum de suo proprio, et consueto
cursu ad penam baiochorum octo, et nihilominus teneatur dictum cursum
aquarum reducere ad suum proprium et consuetum cursum et in pristinum
statum reducere ad dictam penam, ac etiam nulla persona proiciat
nec dericet sulcum, nec formam faciat versus possessionem sui convici=
ni: ut aqua vadat versus possessionem, et super possessionem sui
convicini ad penam quatuor baiochorum pro quolibet sulco et d.m
sulcum, et formam debeat reimplere ad petitione petentis ad penam supradictam.

18 Quod nullus incidat in monte de valle

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona incidat in monte de
Valle ultra, et versus vallem cupam sine licentia Curie d.ti ad penam
sexdecim baiochorum, et nullus possit facere aliquod laboritum
seu casam aliquam in bonis Comunis existentibus in d.o Monte ad pe=
nam iuliorum octo.

19 Quod nullus faciat erbam in bladis alienis

Item statuimus et ordinamus quod quicumque fecerit herbam in blado alieno sine
licentia illius cuius est bladum a calendis mensis aprilis usque ad calendas Iulij solvat
pro pena baiochos duos, et ad eamdem penam teneatur ille qui fecerit herbam in canapis
et fabis alienis, sed si fuerit de voluntate D.ni rei nihil solvat, et credatur iura=
mento D.ni dictarum rerum sine aliqua probatione.

75
78

120 Quod nullus portet palos et ligna

Item statuimus et ordinamus quod nullus exportet palos, furcas, pedagnolos, cannas, perticas, de vineis alienis et pergulatis et canneto, et qui contrafecerit solvat pro banno baiochos octo de die, de nocte vero solvat duplum pro dictis penis et nullus exportet de aliquo loco dictos palos furcas, pedagnolos, cannas perticas et ligna facta nisi de mense februarij Martis, et aprilis ad penam quatuor baiochorum et damnum emendet domino rei in duplo, et quinque Antepositi d. Castri faciant custodes sive baiulos qui denuntient delinquentes in predictis v. d. Castri.

121 Quod eligant denunciatores seu baiuli super damnis datis

Item statuimus et ordinamus quod quinque antepositi d. Castri debeant eligere in introitu eorum officij quindecim baiulos sive denunciatores videlicet tres pro quolibet dictorum quinque ad denunciandum et accusandum omnes et omnes personas et bestias damnum dantes personaliter sive cum bestijs in possessionibus hominum d. Castri positis in territorio et extra territorium d. Castri omni tempore dum erunt baiuli et viderint omnes colligentes uvas, ficus, nuces olivas, alia, cepas et omnes alios fructus, et omnes alios damnum dantes in quacumque in bonis alienis quibus baiulis et denunciatoribus secretis vel non secretis factis vel fiendis per quinque Antepositos d. Castri et scriptis manu notarij Communis de quibuscumque delictis detur plena fides et credatur iuramento dictorum baiulorum, et si aliquis fuerit accusatus sive denuntiatus a d.s baiulis coram v. d. Castri, et senserit se gravatum ad petitionem illius qui senserit se gravatum debeat dictus baiulus iterum examinari per Notarium Communis et per unum de quinque Antepositis d. Castri ad voluntatem accusati ad hoc ut non mittat

decepti

deceptio vel fraus et si baiuli non essent electi per quinque ante positos et scripti Manu d. Notarij Cōis non debeat fides aliqua et ullo modo possint accusare vel denuntiare.

22 De pena facientis frondes in vineis et arboribus alienis.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat facere, nec fieri facere frondes de vineis seu pergulatis alienis vel sagino, nec de alijs arboribus alienis sine licentia Dni, et qui contrafecerint in baiocchis duobus vice qualibet puniatur et damnum quod fecisset emendare teneatur si per Dnus rei fuerit reclamatum sive accusatum.

23 Quod Vicarius debeat petere penas in damnis datis

Item statuimus et ordinamus quod Vicarius d. Castri qui pro tempore fuerit teneatur et debeat petere omnes et singulas penas damnorum datorum in quibus homines et persone d. Castri incurrerint et fierent futuris temporibus infra terminum decem dierum a die facte accusationis seu denunciationis sive accuse et si in d.o tempore dictus V.s non petierit dictas penas et notum fecerit delinquentibus qualiter fuerint accusati de tali loco, et tali possessione, tunc d.s V. dictas penas et banna petere, et exigere non possit ullo modo.

24 Quod V.s non possit procedere in damnis datis nisi per accusa[tionem]

Item statuimus et ordinamus quod V.s qui pro tempore fuerit non possit procedere super damnis datis nisi per denunciationem vel accusationem, excepto quod si per Arrengum vel Consilium d. Castri fuerit aliter provisum et deliberatum qui denuntiator vel accusator iuret ad Sancta Dei Evangelia ad delationem d. V.ij quod dictam accusam animo calumnie non fecit nec producit, nec possit procedere contra delinquentes ab uno mense elapso in damnis datis sed delinquentes puniantur prout in capitulis presentis Statuti loquentis de damnis datis [illegible] continetur.

77

80

125 Quod quilibet debeat petere estimationem in dannis datis in uno anno

Item statuimus et ordinamus quod si quis receperit aliquod damnum in dannis datis et d. damnum estimare fecerit debeat dictam estimam petere et sibi solui facere in uno anno a die factae estimationis d. damni, et elapso d. anno, dictam estimam plus petere non possit et V. qui pro tempore fuerit non teneatur ei facere ius elapso d. anno sed si petierit et non exigerit, et probare potuerit petiisse tunc possit exigere non obstante quod annus sit elapsus.

Quod in dannis datis sufficiat dictum unius testis

126 Item statuimus et ordinamus quod in quolibet damno dato tam a bestiis quam a personis sufficiat dictum unius testis de visu, nullus autem possit de uno reclamo quod ius sit a pluribus diebus ~~citra~~ accusatus vel a pluribus testibus nisi tantum unam penam seu unum bannum soluerit, et V. teneatur presens capitulum omnibus observare et observari facere vinculo iuramenti.

Quod quilibet possit accusare cum suo iuramento.

127 Item statuimus et ordinamus quod quilibet in dannis datis tantum credatur suo iuramento de damno sibi illato usque in baiochis quatuor et in similem penam, et quantitatem si dixerit se vidisse aliquo alio capitulo non obstante ut inde supra sufficiat dictum unius testis.

128 Quod nullus colligat oliva aliena, cepas et alia legumina.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona colligat oliva aliena de orto alieno, agrumina videlicet cepas, allia et alia ipsis similia soluat pro banno baiochos quatuor de die, si vero de nocte duplum si quis vero colligerit de glandibus, malis, olivis, fabis, et ciceribus et aliis leguminibus

et alijs legruminibus in omnibus supradictis solvat vice qualibet baiochos quatuor de die, de nocte vero duplum, et damnum in duplum emendare teneatur minor tamen decem annorum teneatur ad medietatem poene

Quod nullus mittat bestias in formis nec appromet grano

29 Item statuimus et ordinamus quod si quis appromaverit aliquam bestiam cuiuscumque generis prope et iuxta granum seu aliud frumentum vel in aliquo limite vel miserit bestiam aliquam in aliqua forma in locis in quibus granum vel aliud genus frumenti staret in possessione iuxta limitem et forma in baiochis duobus vice qualibet, et pro qualibet bestia puniatur.

30 De damnum dantibus ad mala, et umbrestijs

Item statuimus et Ordinamus quod nullus audeat vel presumat damnum dare umbrestijs ad mala aliena in possessione alicuius existentia videlicet: battendo sive pulsando vel cogliendo d. mala et quicumque contrafecerit delinquens puniatur in baiochis octo videlicet battendo, et pulsando pro bestijs tantum et a alijs, et pro qualibet bestia solvat baiochos duos.

31 De abolitione et renovatione reclami sive accusae dd. dd.

Item statuimus et Ordinamus quod quandocumque aliquis per iram vel odium vel per errorem accusaverit aliquem sive reclamum fecerit de aliquo damno dato et infra tres dies proximos immediate sequentes ipsam accusam sive reclamum renovaverit et abolitionem petierit, per ipsa abolitio concedatur, et ad ulteriora per V. mum d. um sive procedi non possit aliquo modo.~

79
82

32 De negantibus Nomen

Item statuimus et ordinamus quod siquis interrogatus fuerit a V. et officiali d. Cur. quo nomine vocatur cuius filius, et de quo loco, et negaverit vel mutaverit nomen suum, patris vel patrie incurrat penam sexdecim baiochorum, et minor decem annorum teneatur ad medietatem d. pene.

De pena non soluendi infra mensem cannas muri

33 Item statuimus et ordinamus quod siquis ad cannas seu perticas muri facere fuerit condemnatus et infra mensem a die requisitionis Curie non soluerit, dupli pena puniatur.

34 De pena apponentis manum in Statuto.

Item statuimus, et ordinamus, quod siquis manum in Statuto apposuerit aliquid addendo, vel delendo cuiuscumq. status, et conditionis fuerit, arbitrio Dni puniatur.

35 De premio officialium penas exigentium.

Item statuimus, et ordinamus, quod quicumq. fuerit, qui maleficia exegerit, vel ipsius Dni Locumtenens, vel Castri Vic.o pro qualibet libra pecuniarum quam exegerit solidos tres pro sua laboris mercede consequatur, que quantitas de pena ipsa extrahi debeat, et d. alit.

36 De pena imponenda Confalonerijs, et eorum socijs Curie non parentibus.

Item statuimus, et ordinamus quod tres Confalonerij electi, et ordinati pro defensione Curie, et iustitie contra Comitem d. Castri et d. Locumtenentem, vel quemlibet alium superiorem, qui pro tempore erit teneantur ad quemlibet eorum requisitionem ad penam decem ducatorum cuius parere mandatis d.

dicti Superioris, et prefati Confalonerij possint eorum banderarijs assignatis iubere per Baiulum Comitis sub pena unius ducati in auro pro qualibet vice, qui contra fecerit.

37 De Confalonerijs, et Socijs aliquem vulnerantibus, vel interficientibus pro Justitia.

Item statuimus, et ordinamus, quod si prefati Confalonerij, sive eius Banderarij aliquem interficerent, seu vulnerarent, qui cum armis se defendendo nollet parere iustitie, et obedire pro ut per Superiorem prefatis Confalonerijs impositum fuit ad nullam penam teneatur, et sic impune offendantur.

38 Quod Confalonerij, vel eius Socij portent Arma, ut infra.

Item statuimus, et ordinamus, quod prefati Confalonerij, qui pro tempore erunt omni tempore valeant, et possint ferre arma, nisi personaliter eis fuerit per Superiorem prohibitum, eius vero Confalonerij Socij, vel Banderarij tantum eo tempore arma impune portent quo Dominus Castri, seu eius Locumtenens in Castro fuerit modo, et forma ut supra dictum est in Confalonerijs.

39 Quod Confalonerij cum Socijs consequantur unum de decem.

Item statuimus, et ordinamus pro qualibet decem exacto per prefatos Confalonerios, et eius Socios unum consequantur tam pro ipsa Comite, quam etiam pro Curia, et privatis personis.

81 84 / 40 Quod Confalonerij de qualibet libra puniendi rele=
uentur uno baiocho.

Item statuimus, et ordinamus, quod ad siquam poenam praefati Confalonerij fuerint condemnati pro aliquo eorum maleficio dumodo non capitali, uel bonorum confiscationis quod pro qualibet libra unum baiocchum possint defalcare, et minus soluere ipsi Curiae.

41 Quod boues aratorij portent campanas cum tintillis.

Item statuimus, et ordinamus, quod omnes boues aratorij stantes in Territorio Collistacti, et Iuris teneantur portare campanas cum tintillis non apparatas tam de die, quam de nocte ad poenam quatuor baiochorum, et de nocte duplicetur.

42 De colligentibus ultra tres racemos uuarum.

Item statuimus, et ordinamus, quod si quis colligerit ultra tres racemos uuarum debeat stare per diem integrum ad berlinam, uel per tres dies in Turre, et si fuerit femina in domo fraternitatis, et quod ullo modo possint illam redimere, dumodo non sit minor octo annorum, et hoc intelligatur ultra poenam pecuniariam, et si bestiae damnum dederint de nocte ad granum, milium, panicum, fasciolos, et alia legumina, et bladas soluant iulium unum pro qualibet bestia, et ad eamdem poenam teneantur de uitibus, et malleolis, et non habeant locum in arboribus, et uitibus arborum.

Jn q fid

43 In quibus mensibus boves possint ire infra Plantones.

Item statuimus, et ordinamus, quod a Calendis mensis Novembris usque ad Kal. Martij bestiae non possint ire inter plantones sub pena duorum baiocorum, et de nocte duplicetur.

44 De colligentibus olivam

Item statuimus, et ordinamus, quod siquis colligerit olivam in possessione aliena solvat iulium unum pro qualibet vice, et quod unicuique liceat dare licentiam de suo proprio, et quod quis accusatus fuerit, et allegaverit habuisse licentiam à Domino, stetur iuramento ipsius Domini cum uno teste, si dederit licentiam, vel non, et de nocte duplicetur pena; et debeat restituere olivas Domino Agri.

45 De interficientibus columbos.

Item statuimus, et ordinamus, quod siquis occiderit columbum de Columbarijs solvat florenum unum pro quolibet Columbo, et siquis occiderit dictos columbos in Columbarijs tirando cum balistrijs, seu schioppo, vel lapidibus solvat sextos decem pro quolibet columbo, et ad eamdem penam teneatur cum schioppo, vel Balistra.

Delobove

86
46

De robore Bandimentorum. a

Item si contingeret Dnos dictorum Castrorum facere aliqua bandimenta, vel ordinamenta, seu capitula ultra formam statuti ea intelligant. ligare, et tenere per spatium unius anni tantum, et debeant describi, et annotari in libro registri cum per manus Cancellarij Comunis.

Quod non possit supplicari in Consilio pro diminutione coptimi, nec pro gratia aliqua de rebus spectantibus ad Communitatem.

47

Item statuimus, et ordinamus, quod nullus accoptimator cuiuscumque generis accoptimationis liceat ei ullo modo supplicari in consilio, vel Comuni dictorum Castrorum pro eorum relevationibus in totum, vel in partem et neque quod ipsis diminuant, vel augeant capitula ad coptimatoribus factis sub pena decem ducatorum auri, et similiter consulentes, et arengantes super premissis in favorem accoptimatorum supplicantium, seu gratiam petentium in scriptis, et sine scriptis sub eadem pena pro quolibet consulente, arengante, seu proponente quomodocumque in consilio generali, seu speciali cum dictorum Castrorum applicandorum, et Potestas, qui pro tempore erit dictam penam absque alio aliquo processu exigere

exigere teneatur, alias ad eius computum ponatur, et
47 de suo solvere teneatur, et hoc locum habeat in
futurum, et pro tempore duraturum.

Maleficiorum Liber Quintus

1 Impunitas sceleris ... examinat, et contra eos malis audaciam
prestat. et ideo publice utilitati est ne maleficia marceant
impunita et quos divinus timor a malo non revocat cor-
poralis saltem coerceat disciplina, et idcirco ad purgandum
contra malis hominibus super Maleficiis secundum quod infra
positum est et primo.

De Pena Blasfemantium

12 Quoniam scriptum est Initium sapientie timor Domini, et alias psalmista
testante Beatus vir qui timet Dominum et gravissimum agnoscitur
esse contra bonitatem Dei et eius Sanctissimae Matris Nomina quod asseritur, idcirco
statuimus et ordinamus quod si quis Deum vel Unigenitum eius
Filium Jesum Christum, aut Spiritum sanctum vel sanctam
Trinitatem blasphemaverit pena vigintiquinque Julios pro
qualibet vice, et qualibet blasphemia, sine aliqua diminutione

et sine aliquo beneficio, preter quam confessionis puniatur
et ad eandem penam teneri volumus qui nomen Ssm.e Crucis
vel etiam Gloriosæ Virginis Mariæ blasphemaverit, et similiter
si contra predicta Ss.ma Nomina aliquod vilipendium, et vitu-
perosum verbum dixerit vel dicendo ladro cornuto, puttana,
et his similia, qui vero dixerit adonta, per la sconfitta, per lo sangue
vel per dispectum Dei vel Virginis Mariæ solvat medietatem dictæ
penæ, Qui vero maledixerit S. Petrum solvat vice qualibet
carlenos decem, et qui dixerit ad onta vel ad dispectum S. Petri
solvat carlenos quinque, qui vero maledixerit alios Sanctos, et
Santitas Dei solvat vice qualibet carlenos sex per Carnem
qui vero dixerit per Carnem, Cannellos, ac Sanguinem Dei
et Virginis Mariæ et his similia solvat vice qualibet carlenos
octo. De aliis levioribus blasphemiis nulla persona possit
puniri nisi in unum iulium, et si quis delinquentes accu-
saverit habeat quartam partem penæ vel penarum predictarum
et ad denuntiandum predicta fiant denuntiatores quinque
Ante positos d. Castri, et quilibet qui audierit vel presens fuerit
contrafacientes huiusmodi teneantur modo pred.o accusare cum
uno Teste vel pluribus, et dictæ accusationi factæ cum uno Teste
vel pluribus ut dictum est detur plena fides, et accusator
habeat quartam partem penæ et Executor habeat aliam
quartam partem penæ predictæ

De Pena

3 De Pena inobservantium Festivitates

Ad Laudem et Reverentiam Omnipotentis Dei, et Gloriosę Virginis Marię eius Matris et omnium Sanctorum et Sanctarum Celestis Curię et ad Laudem que bona processerunt. Statuimus et ordinamus quod Sanctos dies et festivitates Gloriosissimę Virginis Marię scilicet Festum Purificationis de Mense Februarij, Festum Annunciationis de Mense Martij, Festum Assumptionis de Mense Augusti, et Festum Nativitatis de Mense Setembris. Festum Beatissimi Apostoli S. Petri, Festum S. Joannis de Mense Junij, Festum Nativitatis Domini cum duobus diebus sequentibus Festum S. Mi. Angeli de Mense Maij, et de mense Setembris Festivitates principalis duodecim Apostolorum, Festum S. Agatę et S. Laurentij, Festum Octavę Nativitatis Domini Festum Epiphanię, Festum Veneris Sancti, Festum Paschę Resurrectionis cum duobus diebus sequentibus. Festum S. Martini et Sanctę Crucis de Mense Maij. Festum Ascentionis, et SSmi Corporis Christi, et S. Bernardini. Festum Paschę Rosatę cum duobus diebus sequentibus Festum Omnium Sanctorum. Festum S. Sebastiani, et Festum S. Silvestri, et Festum Innocentium custodiantur, et celebrentur, et unusquisque abstineat in dictis festivitatibus ab omni opere faciendo, salvo quod unicuique liceat in dictis Festivitatibus portare, et facere

victuarlia

vodimina pro bestijs usque in unam salmam vodimini seu
vodimineum sine pena, et si quis contrafecerit in predictis et quolibet
predictorum solvat vice qualibet carlenum unum. Statuentes
insuper quod in festivitatibus S. Nicolai, S. Lucie, S. Antonij de
mense Januarij, ligonizare, vancare, nec arare alicui liceat
ad dictam penam, et quod nulli liceat rem, nec aliquod exer=
citium facere ad dictam penam, liceat tantum in supradictis
festivitatibus pro edificatione domorum apportare trabes
dicentes etiam quod in omnibus festivitatibus supradictis sit
licitum unicuique venienti extra territorium dicti Castri
portare salmas cuiuscumque generis sine pena et banno.

4 Quod Nullus audeat offendere facto seu Verbis
Dominum, et eius Officiales.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat, vel
presumat offendere, dare, vel prestare alicui volenti offen=
dere Dominum d. Castri vel eius officiales auxilium, consilium,
favorem, et qui contrafecerit d. Dni voluntate et arbitrio
puniatur tam prestans auxilium quam offendentes
seu offendere volentes excepto quod si contra Vicarium d.
Castri verba iniuriosa protulerit incidat in penam tri=
plicatam si alium privatum offenderit verbo tantum
si vero alios officiales offenderet communis facto seu verbis
puniatur dupli pena si alium privatum offenderit.

Quod nullus

5 ## Quod Nullus extrahat Terminos

Item statuimus et ordinamus quod si quis vel si qua dolose extraxerit seu celaverit terminos existentes inter vicinos vel vicinas solvat pro banno pro quolibet termino iulios decem et ad eamdem penam teneatur qui miserit vel mutaverit terminum.

6 ## De insulto facto cum Armis

Item statuimus et ordinamus quod quicumque fecerit insultum, impetum, et agressum tam contra aliquem vel aliquam movendo se de Loco ad Locum, et eundo contra eum irato animo, et malo modo si sine armis, et sine aliqua sanguinis effusione vel facto solvat pro banno iulios quinque, si vero cum armis pugione, spada, cultello, et his similibus solvat iulios decem, si vero cum partisana, spuntone, et spadone et aliis armis astatis solvat iulios duodecim et si insultus fuerit factus ad Domum, Cappannam, Arcam, ac possessione propriam insultati et quod insultans fuerit studiose animo insultandi solvat duplum dicte pene secundum qualitatem insultus, et insultus intelligatur factus ad domum seu alio loco ut supra si insultans accesserit unam perticam prope dictum Locum.

7 ## De Percussionibus factis cum Armis

Item statuimus et ordinamus quod si quis aliquem percusserit

89 92

cum cultello spada, seu spuntone, accetta, lancea, clauarina
uel cum quibuscumque alijs ferris publicis uel metallis aptis ad
maleficium committendum à collo infra, si sanguis exiuerit
soluat pro qualibet percussione scutos sex, et faciat spicam
unam muri. Si uero sanguis non exiuerit soluat iulios vi=
ginti. Si cum dictis armis percusserit à collo supra et sanguis
exiuerit soluat penam duplicatam, et faciat duas spicas
muri; et si sanguis non exiuerit soluat scutos tres cum di=
midio, et faciat unam cannam Muri, si uero percusserit à collo
infra cum mala lignea, asta, bastone, manico, accetta, et
his similibus, non obstante si in eis uel in aliqua ipsorum
ferrum extiterit, et cum ferro non percusserit, uel qualibet
alia re simili acta ad maleficium committendum, et si sanguis
exiuerit soluat iulios duodecim, et faciat mediam cannam
Muri pro qualibet uice, et qualibet percussione, à collo
uero supra et sanguis exiuerit soluat penam duplicatam
et faciat duas cannas Muri; si uero sanguis non exiuerit
à collo supra soluat medietatem penę; si sanguis exiuis=
set et faciat unam cannam muri, à collo uero infra, sol=
uat similiter medietatem penę si sanguis exiuisset, et faciat
mediam cannam Muri pro qualibet percussione, et uice
qualibet, et si ex percussione quę fuerit in facie esset per man=
sura, et remansisset cicatrix perpetua uituperosa et enormis
soluat

soluat pro d.a cicatrice scuta decem ultra penam uulneris
et faciat duas perticas Muri; si uero cicatrix non fuerit uituperosa
et enormis ultra penam uulneris scutos quinque. Si aliquis
amputauerit digitum alicui, pro quolibet digito scutos quinque
de Moneta, et faciat unam Cannam Muri, et si digitus ampu=
tatus fuerit pollex soluat scutos duodecim, et faciat ~~unam~~ duas
Cannas Muri, et pro digitis pedum teneatur ad medietatem
pene predicte. Si uero aliquis amputauerit alicui aurem
soluat scutos duodecim de Moneta, et faciat duas Cannas
Muri, si uero inciserit, et non amputauerit puniatur iuxta
qualitatem uulneris habita distintione de cicatrice ut s.a
et faciat unam Cannam Muri. Si aliquis extraxerit alicui
oculum soluat pro quolibet oculo scutos triginta, et
faciat tres Cannas Muri, et si ille cui oculus fuerit extractus
non haberet nisi illum oculum, eo casu extraens soluat
penam duplicatam, et faciat sex Cannas Muri. Si autem
aliquis ex aliqua percussione alicui dentem extraxerit
soluat pro quolibet dente scutos duos cum dimidio de
Moneta, et faciat duas Cannas Muri et nihil.s de percussione
puniatur de pena Statuti ut sup.a dictum est. Item si quis
ex aliqua percussione uel uulnere membrum aliquod alicui
debilitauerit soluat scutos octo de Moneta et faciat duas
Cannas Muri ultra penam ordinariam percussionis et
uulneris

92 94

et vulneris et si vero membrum non fuerit debilitatum in totum sed in parte impeditum solvat medietatem pene antedicte. Si quis autem nasum alteri amputaverit pena ... triginta de moneta puniatur et faciat tres cannas muri. Si ex percussione sive vulnere quas quis alicui in capite intulerit fuerit secuta fractura ossis solvat ... quinque de moneta, et faciat unam cannam muri ultra penam percussionis et vulneris ut supra dictum est. De aliis vero vulneribus et percussionibus non in capite solvat pro qualitate offese ... ultra penam vulneris, et si percussio data in capite fuerit cum fractura seu incisione cranei vel pellecrane solvat percussor ultra penam vulneris et percussionis ... octo, et faciat unam cannam muri ultra alias ad quas teneatur ex percussione, et vulnere. Si aliquis alicui manum amputaverit solvat ... triginta duos de moneta, et faciat duas cannas muri. Si ambas manus solvat ... sexaginta et faciat tres cannas muri. Pro amputatione amborum pedum solvat ... octoginta, et faciat sex cannas muri. Quicumque autem commiserit aliquod predictorum maleficiorum incisionis et amputationis membrorum, et non solverit penam infra mensem a die facte condemnationis puniatur pena taglionis ita quod in eo quod deliquit ipse puniatur et condemnetur ad extrema arbitrio Domini. Ita quod maleficium eorum nullo modo remaneat impunitum. Pro dislocatione seu disolutione alicuius

membri

membri facta ex aliqua percussione veluti spalle, Coste et similium
ultra penam percussionis solvat percutiens iulios viginti et faciat
duas sannas meas, et in omnibus Maleficijs in quibus Malefactor
non solverit penam infra mensem à die facte condemnationis
à octoginta Julijs, stet in carcere per mensem à octoginta
Julijs supra usque ad centum sexaginta, si infra mensem penam
non solverit stet in carcere per duos menses, et habeat duos ictus
funis à centum sexaginta Julijs supra puniatur ad penam
talionis ut supra, seu arbitrio Dni, et in omnibus percussionibus
cum sanguine ubi non est opus medico solvatur medietas
pene, et in omnibus casibus in quibus quis usus fuerit archibusio
in rixa, et non exoneraverit solvat iulios octo de Moneta
Et si exoneraverit, et non percusserit puniatur in scutis viginti
quinque de facto, si vero percusserit puniatur et solvat penam
duplicatam pene loquentis de alijs armis.

8 De Percussionibus Manu Vacua

Item statuimus et ordinamus si quis aliquem percusserit
manu vacua à collo supra, et ex percussione sanguis exi-
verit solvat iulios sexdecim, et faciat unam sannam Muri
et ad eandem penam teneri volumus cum qui alicui dederit
alapham in facie etiam quod sanguis non exiverit. Si vero
in alijs partibus Capitis à collo supra sine sanguine
solvat

 96

medietatem pene a collo vero infra si percussio fuerit cum sanguine soluat iulios octo et si fuerit sine sanguine soluat medietate pene si quis aliquem iniuriose ceperit per persona no tamen percusserit soluat iulios septem. si vero quis aliquem extrascinaverit per terram soluat scutos tres et faciat unam canna Muri si vero inpinserit et in terram cadere fecerit soluat iulios quindecim et faciat mediam canna Muri si vero impenserit et tamen cadere non fecerit soluat medietatem pene

De Beneficiis Admictendis

9 Item statuimus q: si quis vel si qua persona contra quemcunque seu quamcunque procederet quoquemodo de quocunque maleficio per Vicarium et Curiam vel Officiales dicti Castri et voluit comparere coram d.o Vicario et Officiali et Maleficium de quo esset inquesitus vel denunciatus sive accusatus fuerit coram Vicario et Curia sponte confiteretur quod pro beneficio d.e confessionis de pena quam soluere tenere tur pro ipso delitto quartam partem misericorditer per d.m Vicarium et Curiam relaxaret. Statuentes etiam quod si pacem fecerit cum quo rissam habuit vel illa et ipsam pacem produxerit per Istrumentum pub.cum coram d.o Vicario et eius curia quandocunque ante sententiam processus pendenti vel formati contra ipsum vel ipsam pro d.a pace residuum d.e pene quarta pars misericorditer relaxetur tam de Maleficiis commitenti quam de parietis muri faciendis quam etiam de quibuscunque commissis delictis et si infra decem dies soluerit penam in qua fuerit condemnatus quartam pars misericorditer relaxetur

De ijs qui Non possent
solvere penam exbandiant

Item stat.s et ordinamus quod si quis vel si qua comiserit aliquid maleficium in Castro Collistattis et Turris, vel eorum districtu, de quo esset per Curiam d.ti Castri puniendus, et non habeat unde posset solvere: nam exbandiat de dicto Castro et districtu, et ejus bona que reperiant in partem sufficientem vel condecent sint hipotecata, et confiscata Curie d.ti Castri pro parte vel pena tangente ad d.tum Curiam, et si qua bona superessent et reperirent in d.to Castro et ejus districtu sint hypotecata et Confiscata Cam.o Cois d.ti Castri pro ipso Comune recipiente pro perticis seu Cannis Muri et hoc intelligantur de hominibus d.ti Castri, et si Malefact.es ut supra comparuerint vel capti fuerint et non haberent unde solvant in pecunia vel eque ponant in Carceribus cum Cippis et manicis ferreis in quibus permaneant arbitrio D.ni

De Malefitiis extra Territ.um

Item stat.s et ordinamus quod si quis vel si qua de d.to Castro Ursino sive Collistattis commiserit aliquod Malefitium cujusque conditionis existat extra dictum Castrum vel ejus Territ.m vel districtu q. in d.o Mallef.o per Curiam d.ti Castri procedat et puniat nisi fuerit per curarum loci in quo commiserit Malef.um processum et punitum primo quo casu per Curiam Collistattis non possit puniri nisi in residuo pene contente in isto Statuto.

De Medicam.tis Reficiendis

56
98

Item Stat.^s et ordinamus quod si quis vel si quae
sent percussi ab aliquo quacumq. causa et percussi
et pacem et concordiam dare et reddere volue
rit percutienti cum effectu quod d.^us percussor re
ficere debeat eidem percusso omnes expensas
quas fecerit ipse percussus, vel alius pro eo in
Medicis et Medicinis tantum cum taxatione
quinque Antepositi d.^i Castri

De Committentibus homicidium in Personam alicujus

Item Statuimus et ordinamus quod si quis vel si
qua interfecerit aliquem vel aliquam Perso
nam de Vassallis pfti Dni Dti Castri, vel de
d.^o Castro Ursino, et Montis S.^tae Mariae vel
aliis locis et homicidium commiserit puniatur
poena capitali, ita quod moriatur, et si fu
lis homicida non pervenerit ad manus Vica
rii et Curiae d.^i Castri, quia ipsum procedat ut
jura volunt, et nunquam possit stare nec ha
bitare in d.^o Castro et ejus territorio, nisi habi
ta pace a consanguineis offensis et obtenta
gratia et permissione a D.no d.^i Castri. Statu
entes namque quod si quis commiserit ho
micidium occasione Adulterii, vel quod Ma
ritus aut fratres Carnales sive Pater Mulie
ris Committentis adulterium adulterum vel
adulteram repertum vel repertam in adul
terio occiderit vel adulterium manifestum
probaverit. Item etiam si aliquis casua
liter vel fortuito casu commiserit homic

dium faciendo suum defensionem cum quo
odium vel injuriam non haberet, et simi-
liter si quis commiserit homicidium facien-
do suum defensionem et jam legitime pro-
bare potuerit, quod in istis tribus casibus i-
sted statutum locum non habeat, sed curia
at juris fuerit procedere possit, si legitime
probatum fuerit contentis in istis tribus ca-
sibus.

De Furantibus in Castro Collis.tis

Item statuimus et ordinamus quod si quis
furatus fuerit in d.o Castro Collistaltis sive
jurris ursine rem valoris usq. in bajochis
decem et octo aut aut abinde infra in ju-
liis octo vicequalibet puniatur, si quis vero
furatus fuerit in d.o Castro rem valoris a
decem et octo bajochis supra usque ad
medium ducatum in juliis viginti vicequa-
libet puniatur. Si quis vero furatus fuerit
in d.o Castro rem valoris a medio ducato su-
pra usque in unum ducatum in scutis o-
cto vicequalibet puniatur, et faciat unam
cannam muri super muro di Castri. Si quis
furatus fuerit in d.o Castro rem valoris ab
uno ducato supra usque in quinque duca-
tis in scutis sexdecim puniatur, et faciat du-
as cannas muri super muro d.i Castri. Qui

58
100
autem furatus fuerit in d.o Castro rem valoris a
quinque ducatis supra usque ad decem ducatas
in quinquaginta ducatis vice qualibet punia
tur et faciat tres Cannas Muri super muro dicti
Castri, et si non solverit infra decem dies a die
condemnationis computandum frustigetur per d.m
Castrum. Si quis vero furatus fuerit in d.o Ca
Castrum rem valoris a decem ducatis supra ar
bitrio D.ni puniatur. Si quis autem furatus
fuerit extra d.m Castrum rem valoris modo
suprad.o in medietate dictarum penarum pe
cuniarum supra expecificatarum vice qualibet puni
atur. Si quis furatus fuerit extra d.m Castrum
rem valoris a decem ducatis supra arbitrio
dicti D.ni puniatur et in omnibus suprad.is Vi
carius qui pro tempore fuerit procedere pos
sit ex Offitio suo et in omnibus suprad.is de
linquentes ad emendationem damni pe
nitus condemnentur. Item intraverit in ali
quam domum frangendo ostium clausum
solvat pro pena scutos decem in d.o Castro
si extra Castrum medietatem ultra penas
prd.as et de nocte duplicetur pena. Si quis
furaverit gallinas vel alios pullos gallina
ceos solvat scutum unum pro quolibet et
qualibet vice, et si inventus fuerit ultra du
as vices furasse gallinas vel pullos ut supra
stet per tres dies ad berlinam, et solvat pe
nam prdictam, et de furto a quatuor juliis infra

valoris procedat sine querela

De Violantibus aliquam Mulierem

Item Statuimus et Ordinamus quod siquis violenter cognoverit aliquam Mulierem Nuptam vel Virginem solvat probaninos centos quadragintta, et faciat duas camas Muri super muro dicti castri, et si deliquens uxorem non habuerit, talem mulierem Virginem per ipsum violatam capiat et capere debeat in uxorem et faciat dotem ipsi mulieri violatae secundum usum, et consuetudinem dicti castri, et qualitatem delinquentis habuentis. Et si deliquens uxorem habuerit faciat de suo proprio dotem tali mulieri sic violata ut supra dicto tali mulieri sic violata cognoverit siquis vero violenter cognoverit aliquam mulierem Viduam in dicto pena vice qualibet puniatur, et faciat duas camas seu perticas muri super muro dicti castri.

Et siquis intraverit in domo, capanna vel possessione alterius animo carnali, et violenter aliquam mulierem, nuptam, Virginem vel Viduam cognoscendi, aut per personam ceperit, et eam non

cognoverit in medietate pene vice
qualibet puniatur, et faciat unam
cannam muri super muro dicti ca=
stri. Et siquis tentaverit violen=
ter cognoscere aliquam mulie=
rem extra loca supra dicta in
scutis decem vice qualibet punia
tur, et si fuerit mulier malefa
mae solvat prò banno julios decem,
et in predictis Vicarius et Curia
dicti Castri minime sine consensu
partis violatae, sive offensae proce
dere possit, vel ejus Marito, aut
a propinquioribus consanguineis
injuriatae si virum non habuerit,
quod Vicarius tamen facere non
possit sine mandato Domi dicti Ca
stri, et si quis osculatus fuerit
aliquam mulierem, vel amplexa
tam fuerit per vim in scutis de=
cem puniatur prò qualibet ex i=
stis casibus procedendo ut su=
pra.

De Verbis injuriosis

Item Stat.s et Ordinam.t quod si quis injuriose,
et malo modo dixerit alicui aliquod verbum
injuriosum ma uti sta et cornuto solvat

julios viginti, et si dixerit falsus vaguaglioso sive
paterinus, homicida, fur, latro, perjurus, put-
tana, fornicosa, fornicator, filius meretricis
ruffianus et his similia solvat pro banno me-
dietatem pene vice qualibet et pro quolibet
verbo, et de aliis verbis injuriosis levioribus
et que pro verbis injuriosis reputari pos-
sunt in juliis tribus vice qualibet et pro quo-
libet verbo puniatur. Et si quis vero vim
provocaverit alicui homicidium, vel mortem
alicujus sui consanguinei mala morte mor-
tui, solvat pro banno vice qualibet julios
decem salvo quod supradicta contingeret in-
ter Personas conjunctas habitantes ad unum ignem,
et insimul ad unum panem et vinum ad
ad invicem morantes non teneant ad
aliquam penam, et hoc intelligat inter Pa-
trem et filium, fratres carnales Socerum et
Nurum, et cognatam carnalem et hoc si Vi-
carius d. Castri reclamum sive denuntiam
non habuerit a patiente, et si quis dixerit
predicta coram Vicario dicti Castri, dictus Vicari-
us possit punire delinquentes in duplum d. rum
penarum ex suo Officio sine reclamo vel que-
rela, et si quis vel si qua specifice dixerit
alicui aliquod adulterium comissum dicendo
và chati sei jaciuto con il tale, stet carcera-
tus vel carcerata per quatuor dies continuos

62 et ultra pænam pecuniarum, et si mulier extitisset
104 in domo fraternitatis S. Mariæ Misericordiæ.

De committentibus incendium
vel guastum

642

106

68
110

78

120

84
126

Lomellines

Statuti di Collestatte riformati da Monsig. Giofredi Lomellino Com.^o della Camera dal quale p ricorso che hanno fatto à nostro Sig. La Com.^à e Sig.^ri di d.^o Castello la S. Sua commesse ogni loro differenza sopra ciò et hauendo udito etiam in contradit.^e più volte tanto li Sig.^ri quanto gl' huomini di d.^a Communità con l'interuento ancora del loro procuratore et aduocati si è concordato nelli seguenti capi.

I In p.^o che il massarato non duri più che quattro mesi in quattro mesi.

II Item che nel Consiglio vi si possa entrar se non un huomo p fuoco che sia magiore, e non minore di venti anni.

III Item che il Can.^o e suo off.^o non debba durare se non di quattro mesi, come il massarato, e che ogni cancelliero sia obligato render conto della sua amministrat.^e finito l'off.^o

IIII Che ogni Massarato habia il suo Cammerlengo il q.^le non debba ne possa durare se non quattro mesi come fa il massarato, e che debba render conto della sua amministratione in fine del suo off.^o

V Item che nessuno debba, e possa recusare l'off.^o di Massarato, ma che debba unitam.^e al tempo destinato seruire fidelmente ogni volta però che non habia legitim.^i impedimenti

VI Item che il fiscale deputato ò da deputarsi dalli Sig.^ri non debba, ne possa essere imbussolato ne trattar cosa alcuna, ne dar voto ma uolendo star presente alli Consegli possa interuenire

VII Item che occorrendo che alcun.^o de Notari ossia Massaro e Cancelliere debba esser Cancelliere solam.^te et in luogo suo si debba estraere dal bussolo seg.^te un altro, e imbussolare il

notaro nella bussola seguente in luogo del Massaro-

VIII Item che nel fine del bussolo in publico consiglio si debano eleggere sei huomini quali di tutto il Conseglio debbano elegere 30 huomini che non gli siano però parenti ne in primo, ne in secondo grado, e terzo e delli sopradetti 30 huomini farne sei palle et imbussolarne cinque per palla quali habiano da esser li massari di quattro in quattro mesi acciò il bussolo non duri più di due anni

IX Item che d.i 30 huomini eletti di questi due anni nel bussolo notato da farsi ne due anni seguenti non possa eleggersi alcuno, ma altri 30 huomini novi salvo però in caso di necessità che non ci fussero altri 30 huomini abili al governo, nel qual caso possa eleggersene alcuno di quelli purche nelli ultimi otto mesi non siano stati Massari

X Item che nel fare del bussolo si debba per quindici giorni avanti si faccia dare aviso alli Sig.ri che si ritrovaranno in Roma ò pure suo contorno per huomo à posta ò lor pre in Roma e se li Sig.ri si ritrovassero lontani più che non è Collestatte da Roma in Rocca Cottano debbano farlo intendere al loro fattori in Collestatte per d.i 15 giorni inanzi e darebli lettere diretta à d.i Sig.ri della Com.tà nel qual tempo se li d.i S.ri mandassero un huomo loro possa assistere all' imbussolatione per haver Occhio che si servi lo Statuto e si vada giustamente senza far torto ad alcuno, ma non possa ne dar voto, ne violentare alcuno

XI: Item che trovandosi nel bussolo alcuno esser mancato, ò assente
ò p grave infermità impedito, che in tal caso in luogo di quelli
che mancavanno si debba surrogare un altro dello stesso fuoco
magiore, e non minore di XX anni delli Massari che alhora saranno
altrimenti non essendo huomo habile di quel fuoco li Massari
habino facoltà di fare lo sguicciolato, che tutti quelli che saranno
di consiglio ch non andassero in Consiglio incorrano in pena
di mezzo grosso p ciascheduna volta et essendo Notaro incorra
nella pena di un giulio da pagarsi subito li quali p un quarto
si ne applichi al Podestà, et il resto alla Communità p applicare
e distribuirlo in quello che da Sig.li sarà ordinato à utile pe=
rò della Communità

XII Item che il Cancelliere pro tempore sia obligato riscotere d.e
pene, e tenerne conto particolare, e n(on) havendo riscosso al fine
del suo off.o, e datone conto particolare sia obligato di suo proprio.

XIII Item che nelli Consegli da farsi pro tempore li Massari debbano
fare la proposta che occorrerà proporre in Consiglio, quale
proposta dal Cancelliere si debba scrivere & poi leggere pu=
blicam.te e letta che sarà ogniuno di Consiglio possa publica=
mente dire quanto li parerà circa le proposte fatte, e
dare in publico il suo parere, e poi si debba correre
il partito secretamente p quiet., dandosi secretam.te li
voti, e che non si risolva cosa nessuna à viva voce, facendosi
altrimenti ogni cosa sia nulla, nè debba haver effetto

XIIII Item che li Massari non possino mandar Ambasciatori, ne fare recognitioni o donativi di sorte alcuna à qualsivoglia persona se p.a non sarà proposto, e vinto in Conseglio gli due terzi

XV Item che nel eleggere gl'ambasciatori per terziere si debbano proporre in Conseglio, et eleggere quelli, che haueuano più faue se bene non fussero vinti gli due terzi

XVI Item che all'Estratione de Massari Cancelliere e Camerlengo ci debba assistere il Podestà di d.a Terra se sarranno presenti

XVII Item che li Podestà siano di Paese Lontano almeno cinque Miglia, ed essendo più vicini non si debbano ammettere

XVIII Item.e che nella osservatione delle Feste debbano osservare quel tanto è ordinato dalla Santa Madre Chiesa, e dal Vescovo di Spoleti suo Pastore, ò suo Vicario Foraneo, li cui precetti debbino inviolabilmente osservarsi, che occorrendo p necessità far qualche Lavoriero La festa debbano ricorrere à lui p la licenza trovandosi presente –

XVIIII Item che nelli delitti infrascritti cioè Sodomia, furto graue et atroce Omicidio falsità di scritture, Testimonij, et arme proibite si proceda contro li delinquenti secondo le bolle Motu proprij, e constitutioni de Sommi Pontefici

XX Nelli altri delitti si approuano, e confermano gli altri Statuti antichi

Antich= purche non sijno contrarij a' d'costitut[ion]i due come di sopra= Nel resto si approua, e conferma il Statuto antico in tutto, e p[er] tutto, eccetto ne capi sopradetti uoglio si proceda conforme, e secondo le dette costitut[io]ni= Motu proprij et Bolle come di sopra=

Corradino Orsini = Camilla Orsina

✠ Sigilli locus ~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

9ra

200
142

148

Index Rerum, et Capitulorum in hoc Libro descriptorum

Liber Regiminis Collisbatis — @ — 1

De quinque Antepositis, Cam[erari]o et Consilijs fiendis — Cap: p[rim]o @ — 1

De electione Camerarij durante annum — Cap: 2° @ — 2

De creatione novi Regiminis — Cap: 3 @ — 2

De Antepositis fiendis in Arrenga et Consilio Com[m]u[ni]tatis d[ict]i Castri — Cap: 4 @ — 3

De iisdem — Cap: 5 @ — 3

Quod Ordinamenta facta per Arrengam, et Consilium valeant — Cap: 5 @ — 3

De rebus omnis facultate Massariorum pro expensis faciendis — Cap: 6 @ — 4

De pena Arrengantis qui vetat aliquid Communi — Cap: 7 @ — 4

Quod Arrenga non possit congregari sine debit. Antepositis — Cap: 8 @ 5

Quod Vicarius possit congregare quinque Antepositos — Cap: 9 @ — 5

Quod Nullus possit esse in Consilio dum tractatur de facto suo — Cap: 10 @ — 5

Quod Camerarius faciat scribere introitus et exitus — Cap: 11 @ — 6

Quod quinque Antepositi, et Camerarius debeant affectare debitum — Cap: 12 @ — 6

Quod Cam[erari]us et quinque Antepositi teneantur exigere condemnationes — Cap: 13 @ — 7

Quod fiant ratiocinatores ad rationem Camerarij — Cap: 14 @ — 7

Quod bona que remanserint in manibus Camerarij resignet novo Camerario — Cap: 15 @ — 8

Quod unus de quinque Antepositis debeat tenere sigillum — Cap: 16 @ — 8

Quod Cam[erari]us teneatur solvere Preposito S.M. Maiano pro denarijs — Cap: 17 @ — 9

De imbussolatione Notarij, et eius salario — Cap: 18 @ — 9

Quod Notarius teneatur defendere Iura Com[m]unitatis contra Vicarium — Cap: 19 @ — 9

Quod volentes esse gratis Communi debeant porrigere supplicationem in scriptis — Cap: 20 @ — 9

Quod Vicarius non possit aliquam gratiam facere de rebus Communis — Cap: 21 @ — 10

De pane Communis — Cap: 22 @ — 11

De levamento Vicarij in Criminalibus — Cap: 23 @ — 11

Quod Vicarius debeat stare ad Sindicatum

Quod fiant Vicarij quinque Antepositos — Cap: 24 @ — 12

De debentibus ire in exercitu seu ambasciata	Cap. 25	@ 14
Quod fiant Ambasciatores per res communis tantum	Cap. 26	@ 14 : 15
Quod Vicarius communis teneatur habere pensas, mensuras, et ponderas	Cap. 27	@ 15
Quod Via S. Andreae aptetur	Cap. 28	@ 16
Quod Nullus possit edificare super Muros communis nec super Vias publicas	Cap. 29	@ 16
Quod Via circum circa muros sit ampla	Cap. 30	@ 17
Quod opera communis fiant	Cap. 31	@ 17
Quod consiliarii vadant ad consilium sine Avergand.	Cap. 32	@ 17
Quod Nullus de quinque Antepositis faciat imbasciatam	Cap. 33	@ 17
Quod fiant homines sive sindici super bonis communis custodiendis	Cap. 34	@ 17 : 18
Quod officiales comunis debeant reddere rationem de officiis	Cap. 35	@ 18
Quo ordine bona communis vendantur	Cap. 36	@ 19
De levis fiendis camerarium et quinque Antepositos d. castri	Cap. 37	@ 19
Quod quinque Antepositi qui fuere teneantur de menitus communis veras et alias herbas et impedimenta	Cap. 38	@ 20
Quod forenses habitantes in d. castro teneantur iurare fidelitatem	Cap. 39	@ 20
Quod camerarius communis teneat claves cisterne	Cap. 40	@ 20
Quod camerarius et Antepositi debeant reaptare muros	Cap. 41	@ 21
Quod fiant homines qui faciant cavare salicibus	Cap. 42	@ 21
Quod quinque Antepositi teneantur ire cum Vicario	Cap. 43	@ 2[illegible]
De matrimoniis fiendis	Cap. 44	@ 22
Quod quinque Antepositi exigant perticas muri	Cap. 45	@ 22
Quod Portinarii debeant claudere Portas	Cap. 46	@ 23

Civilium Liber Secundus

Quod Vicarius debeat finire causas	Cap. 1	@ 24
De modo procedendi in civilibus causis	Cap. 2	@ 24
De salario dando in civilibus	Cap. 3	@ 26
De contumaciis purgandis	Cap. 4	@ 27
In quibus causis summarie procedatur	Cap. 5	@ 27
Qualiter procedatur in debitis defunctorum	Cap. 6	@ 27
De pignoribus recolligendis	Cap. 7	@ 28

Quod procedatur de similibus

	Quod procedat de similibus ad similia	Cap. 8	@ 29
	Quomodo debeant fieri petitiones in causis civilibus	Cap. 9	@ 29
	Quod credatur sacramento petentis	Cap. 10	@ 30
	Quod quis noluerit se cuiquam obligare non faciat ei ius	Cap. 11	@ 30
	Quod Vicarius non possit cogere fideiussores [illegible]	Cap. 12	@ 30
	Quod fiat ius forensibus secundum fit in eorum terris	Cap. 13	@ 31
	De modo allegandi absentem	Cap. 14	@ 32
	De executione instrumentorum	Cap. 15	@ 32
	De questionibus in rebus immobilibus	Cap. 16	@ 32
	De expensis reficiendis et ipsorum refectionem	Cap. 17	@ 32
	De consilio sapientis, et appellatione	Cap. 18	@ 32
13	Quod V. faciat solvere decimas preposito S. Marie de Maino	Cap. 19	@ 33
	Quod [illegible]	Cap. 20	@ 34
	Quod [illegible] de emptis ad damnificatus [illegible] alienis	Cap. 21	@ 34
	Quod Vicarius teneatur coniunctos in pacem ponere	Cap. 22	@ 34
	Quod pacta et conventiones observentur	Cap. 23	@ 35
	De validitate [illegible] mortuus	Cap. 23	@ 35
	De questione [illegible] compromittentis		
	Quod nullus officialis committat vices suas	Cap. 24	@ 36
	De servis inducendis in civilibus causis	Cap. 25	@ 36
	Quod bona ecclesie S. Marie relocentur illis de [illegible]	Cap. 26	@ 37
	Quod possessiones [illegible] relocentur pro [illegible] valoris	Cap. 27	@ 38
	Quantum recipiat prepositus pro confectione vendite	Cap. 28	@ 38
	Quod mulier dotata non possit succedere ab intestato	Cap. 29	@ 39
	De succedentibus intestatis	Cap. 30	@ 39
	De possessione [illegible]	Cap. 31	@ 39
	Quod mulier non possit contrahere vel distrahere sine consensu proximorum	Cap. 32	@ 39
	Quod minor 25 annis non possit contrahere absque [illegible] proximorum	Cap. 33	@ 40
	De prescriptionibus apodixarum, et instrumentorum	Cap. 34	@ 41
	Taxa solutionum de scripturis, et actis faciendis in civilibus et criminalibus	Cap. 35	@ 41 42

Extraordinariorum Liber Tertius

Extraordinariorum Liber Tertius

Quod nullus maciret nisi ad Molendinum Curie	Cap. primo	@	43	
De Traiecto et via dandis Vicariis	Cap. 2o	@	43	
De molennirariis	Cap. 3	@	44	
De molennirariis accipientibus ultra mensuram debitam	Cap. 4	@	45	
Quod quicumque alletoares solvat dativam	Cap. 5	@	46	
Quomodo accipiat pedagium	Cap. 6	@	46	
Quod possit unusquisque res suas vendere absque pedagio	Cap. 7	@	47	
Quod nulla persona faciat turpitudinem iuxta fontem	Cap. 8	@	47	
Quod nullus edificet iuxta Ecclesiam S. Petri	Cap. 9	@	48	
Quod Vicarius teneatur inquirere pro incendiis	Cap. 10	@	48	
De Fornariis	Cap. 11	@	48	
Quod nullus faciat vel proiciat turpitudinem in platea publica	Cap. 12	@	49	50
Quod nullus vendat possessionem sine reservat. iuris laborerij	Cap. 13	@	50	
De Macellariis	Cap. 14	@	52	
Quod nullus habeat piscinam in Carbonariis	Cap. 15	@	54	
Quod nullus loquatur alta voce ante Ecclesiam	Cap. 16	@	54	
Quod nullus pulset Campanas	Cap. 17	@	55	
Quod Fontes reviendentur	Cap. 18	@	55	
Quod Vicarius teneatur fieri facere custodiam	Cap. 19	@	56	
Quod Maior 70 annorum non teneatur facere custodiam	Cap. 20	@	57	
Quod Fornarii Vie Laus faciant	Cap. 21	@	57	
De Tabernariis vendentibus vinum et oleum	Cap. 22	@	58	
Quod quilibet teneatur facere ortum	Cap. 23	@	59	
Quod nullus faciat Cesas inter has signatas	Cap. 24	@	59	
Quod nulli liceat proicere turpitudinem in stratis publicis	Cap. 25	@	62	
Quod ille qui emit aliquam possessionem ponat in Catastro suo	Cap. 26	@	62	
De pignoribus recolligendis	Cap. 27	@	62	
Quod Mulier Male fame	Cap. 28	@	62	

de Iaxnicibus

De Textricibus	Cap. 29	@	63
De facientibus Fornachiam	Cap. 30	@	63
Quod nulla mulier eat post corpus mortui	Cap. 31	@	64
Quod nemo habeat domum coopertam paginalis	Cap. 32	@	64
De guastantibus sedilia portae et murorum S. Petri et ...	Cap. 33	@	64
De proicientibus turpitudinem seu terra pinea prope carbonariis	Cap. 34	@	65
De euellantibus cum lumine et paleja	Cap. 35	@	65
Quod nullus possit retinere bestias minutas	Cap. 36	@	66
Quod nullus eat per d.um castrum post tertiam horam noctis	Cap. 37	@	67
Quod nemo avanam alienam portet	Cap. 38	@	67

Liber Quartus Damnorum Datorum

De colligentibus fructibus alienis	Cap. 1	@	68

Antichità di Collestatte trovate nel Libro de Spechi

Collestatte fù edificato da Spattio nella Valle Zoppenga di 1000 passi di circonferenza di fuochi 500 in figura ovata con otto Torron; e una grossissima Torre due porte una di esse con tre recinte, e cadetoie, e dalle porte di S. Pietro fino al sud.to Torrone verso tramontana sotto terra varie casematte con Cannoniere e balestriere, e tutte le cortine di Terr.o fertile di ciò che si puo desiderare, tra monti, piani, colli, e boschi; il fiume Nera alle sue radici; buon Olio, Vino assai, canepa, e gran copia de frutti, Uccellami, e pesci.

Si contavano in Collestatte quattro Chiese, cioè S. Pietro hora titolare e Canonica, S. Maria in campo di fiore già Parochiale, S. Simone ridotto ora in Cemeterio, e La Misericordia hora detta della Trinità; ha nel Territorio altre sei Chiese cioè S. Maria Maiana distante da Collestatte un quarto di miglio fu da d.o Spatio fabricata alla Dea Maia, e ridotti questi popoli alla fede Christiana con la predicazio=ne di S. Apollonio Vescovo di Ravenna fu consagrata all'Assunzione della SS.ma Vergine, e concessa dal Sommo Pontefice all' Monaci di S. Paolo che se l'elessero p. loro abitazione, S. Angelo di Bacuccolo, S. Angelo in Tescino, S. Lucia, S. Silvestro, S. Martino in Capriano, e S. Maria di Sasso al presente Romitorio distante un miglio da Collestatte già Monastero di Monache trasportate in Collestatte nella Chiesa della Misericordia, e poi in Spoleto, e li beni di esso Monastero aggregati alla

alla Mensa Epale, e all' quattro Canonici di Collestatte.

Del Mille in circa Collestatte fu destrutto p il delitto commesso in persona dell' Monaci di S. Jacobo dalli quali era Collestatte governato nel temporale e spirituale à causa d'un preteso stupro, con l'eccidio del P.e Abb.e Governatore, e altri undici di essi

Li Popoli doppo d.a desolaz.e si ridussero in quattro Ville nomate, Colle di Ivascio, Colle di Prova, Colle Menetone, e Colle monte Sant Lucia si governorno d.i popoli in stato libero fin al 1271, e costumavano nelle loro occorrenze ridunarsi, e congregavano li loro Consigli nell' Ch.e di S. Niccolò

Nel d.o Anno 1271 in tempo di Sede vacante giurorno fedeltà à Orso figlio di Orso Orsini, e ne fu stipolato Istromento nelle Scale del Palaz-zo Comunale di Terni

Doppo la d.a Celebraz.e con l'aiuto di d.o Orso huomo potente refabricorno Collestatte, e tornorono ad abitare le Ville cioè Coll'ivascio Colle prova, e Colle Menetone

La Villa Santa Lucia contuttoche gli fusse lasciato dentro il recinto di Collestatte p quartiere la pace di esso la quarta parte, non volsero ri-tornare

La d.a Villa S. Lucia hora chiamata Torr'Orsina benche rimasta disgiunta, ha Costumato però sempre venire à consiglio à Collestatte, e come huomini di Collestatte reputati in tutte le cose p spazio di 300 Anni

Nel 1561 si venne à convenzione fra la Torre, e Collestatte, e con l'Assi-stenza, e consenso del Sig.r Filippo Valignani, e Mons. Calefro Auditore Gen.le delli Ill.mi, e divisero il Territorio, e delle quattro parti, ne toccò

ana della Torre

Del 1561 la Torre riunì la sua porzione con Collestatte e fecero molti Capitoli p. rog. di M. Bonifazio Antan. li 21 ottobre di d.o Anno 1562 = Continuorno d.a riunione conforme allo stile et uso antico fino all'anno 1606. Del 1607 fu dal A. C. spedito Monsig.re Serra a fare la divisione fra Collestatte, e la Torre dalla d.a Villa ricercata, come seguì, e delle quattro parti ne gli fu assegnata una come p. sentenza li 5 9bre 1607 =

Li d.i Capoli sono sempre governati in rigore d'un Statuto scritto in carta membrana, e conservato sotto cinque chiavi dall. Priori di Collestatte

Non si fa menzione in d.o Statuto del tempo che fu scritto, e però dedicato alla Corte Celeste

In fine di d.o Statuto sono registrat. le concessioni fatte dagl. huomini di Collestatte, e dagl. huomini della Torre, e molte convenzioni, e patti fra d.e Communità penati p. con l'appr. della S. C. Consig. Rm., e d.e convenzioni sempre, e immutabilmente si sono osservate = Pretendono ora gl. huomini della Torre, che gl. huomini di Collestatte nulla attendendosi alle convenzioni, e statuti dellbano lasciare li pegni alla Depositaria della Torre in tempo che la sud.a Statut. li deve fare in Collestatte = Il simile vogliono dall. Affittuarij de pesi Ccmli, e danno dato affitti che tutti due si fanno in Collestatte, e quasi risultano tutti li pegni che da queste cause nascono

INV bct 167894